

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Resolvtiones Lvtherianae Svper Propositionibvs Svis Lipsiae Dispvtatis

Luther, Martin

Vvittenbergae, 1519

VD16 L 5795

urn:nbn:de:hbz:466:1-32453

Solomonis doctoris Wittenbergensis
Johanne Coratario Nullo Wittenbergensi &
Nuncio Lipsiensi & alia quorundam
Contra malignum Jo. Eckii Auditorium
Ad Jo. Eckium Epistolam Martini super expungendo Ecumenica
Appellato Martini Lutheri
Appellato praesens

Liber primus opusculorum Martini Lutheri

Th. 6116

ERZBISCHÖFL.
AKADEMISCHE
BIBLIOTHEK
LEOSTR. 21
PADERBORN

Vgl. Harmsen in: Pros. Katalog 328.

RESOLUTIONES LVThERIANAE
SVPER PROPOSITIONIBVS
SVIS LIPSIAE DISPVT
TATIS.

Otho Beckmann

Y

RESOLUTIONS MATHEMATICAE

SVPER PROPOSITIONIBVS

SVPT LINEAE DICTAE

TAB. I.

Christoph. Clavius

Q

IHESVS.
OPTIMO ET ERVDITO VIRO D.
Georgio Spalatino Illustriss. Principis Fri-
derici Saxonie Electoris Impenij eiusdemq[ue]
Vicarij &c. a libellis & sacris, suo S.

¶ Historiam famose huius disputatiōis, quā Lipsiæ habuimus, optime Spalatine, cupis nosse, ea vel maxime causa, quod audieris Ecclesiam nostram & Ecclesiam factiois aliquot homines, iam diu & secure triumphare, encomiasticè cātare, Ego sane gaudeo & gratias ago, si tam vera est victoria, quā magna est iactantia, Quid enim Christianis, præsertim theologis, magis optandum, quā ut veritas triumphet, error tradatur. Sed rursus, quoniam vniuersum auditum est a sæculo, hanc esse gloriam veram & stabilem, quæ seipsam prædicat, & ante tempus iactat? Nōne in hanc sunt puerbia ædita, Ecomiastante victoriā, Rumor ante salutem, Deinde illud triumphum, Propria laus sordet, & laudet te os alienum? Tū Christus, si gloriam meam quero, gloria mea nihil est. Et proverbia autem Salomon, hereditas (inquit) ad quam in principio festinat, in fine benedictione carebit. Iustus enim (ut scriptura dicit) in principio non est iactator, sed accusator sui, Phariseus autem primo est laudator sui, simul accusator omnium aliorum. De Ecclesia nostro autem eo facilius credo, iactasse eum victorias, quæ iam olim mihi est ingenium hominis perspectum, ut gloriæ miserimum mancipium, tū quod iam magis expertus sum, solere eum in disputatiōe magis criminari quā disputare, & more indoctorum declamatorum, tempus conuictis & contumeliosis hominum perdere. Ideo nihil mirum, si non nisi gloriam querat. Mihi vero, qui iam duos annos patior, multos eiusmodi victoriæ iactantissimos & vanissimos gloriatores, rabidosque criminatores, deinde contempsimus, nescio, quæ tartara mihi intentata, pro minimo est, hanc eorum simulatam gloriam audire, quorum magis misereri quā pigere oporteat. Nam si conscientia eorum idem gloriaretur, ne dubites, foris neque gloriarentur neque criminarentur, Tamē ut tibi satisfaciā, breuiter rem ipsam, secundum veritatem describam, & ita describam, ut intelligere possis, disputatiōem illam fuisse prædicationem temporis, non inquisitionem veritatis. Deinde Ecclesiam Ecclesiamque simulare in gloria aliā, & aliud sentire in conscientia. Nam quantum in Ecclesia fuit, fere nullus scopustatus est. Sin tactus est, non nisi nouissimis & vulgo perculcatis argumentis

A ij

ceratū est, Nam deus nouit, q̄ totā istam conclusionū cohore
rem multo acrius & validius nostri Vuitēbergenſes duobus
annis oppugnauerūt, & ita examinauerūt, vt ollā earū nūerare
licuerit, q̄s Eccius vix in facie cutis leuiter p̄strinxit, nisi q̄ ml̄to
fortius clamauit, vna hora, q̄ nos integris duob⁹ annis, ac ges
tibus imaniter fastuosis & gloriosis, etiā seipm̄ clamatorē sus
perare velle visusest. His em̄ moribus, sane quietis & tranquile
lis, pacificā illā & in silentio ac mysterio pfundissime quietis
simeq; latentē theologiā quēsiuit hucusq; Ecciana modestia,
Ita me de⁹ amet, fateri cogor, nos esse victos clamore & gestu,
hoc est Ecciana modestia, sic em̄ ipse vocat. Verum anteq̄ rem
ipsam dicā, prefabor & veniā petam, si homīes quōsdam,
iuoluā parit, libēter omīssur⁹, si ipsi sese nō iuoluissent sine cā,
& vt dī, neutrales & indifferentes habuissent vtrinq; Ideo non
mihi, sed sibi imputabūt, si tangant & ipi, quos par gloriē stu
diū, & inueteratā diū inuidiā coegit, pro Eccio cōtra nos
machinari, nō bonas machinas, nō sane om̄es dico, Nam sunt
in ea Academia p̄clarissima, candidissimi, & rectorū studioſū
optimi assertores, atq; hoc ip̄o tñ nomine alterius illi⁹ fermēti
hominib⁹, velut sudes in oculis, & offendiculū a latere, vt los
sue verbis dixerim. Sed & prudentissimus senatus, ornatissi
miq; ciues, tam absunt ab hoc maligno ingenio, vt nemo ma
gis abominet, hoc peruersum & bonis literis inimicum genus.
Omniū autē maxime laudandus est Illustrissimus Princeps dux
Georgius, qui vere principali clementiā & munificentiā, nihil
omisit, q̄ ad felicissimū huius disputationis fructum facere
posset, si talis fuisset, vt pura veritas, posthabita gloria, q̄reret,
deniq; & sua splendidissima presentia id negocij dignatus est
mirifice illustrare, om̄ia cauens & monēs, vt modeste & q̄redae
veritatis studio agerentur, Nihil ergo optime huic vniuersitati
me debere cōfiteor, q̄ omnē honorē, & omne officiū, dūtaxat
inuidiā quorūdā (vt sunt res mortalū ex nulla parte integre)
fateor mihi satis displicuisse.

Igit̄ hęc est siue tragedia siue comedia huius disputationis
(quā Satyrā potius dixeris). Primō ruptū est pactū, quo inter
Ecciu & nos cōuenerat, vt libere disputaret, & excepta per nos
ta. tos in publicū totius orbis iudiciū ederent, quē admodū in
literis vtrinq; edicis legitur, Nā voluit potius Eccio noster sine
Notarijs, meris & liberis clamoribus rem agi, Conſenserunt in
idem susceptionis viri, vbi hoc obtinere nō potuerūt, ad aliā
pacti illusionē itū est, scz ne excepta per Notarios ederent, nisi

iudicibus nominatim & comuniter electis oblata, accepissent
sententiã. Additũ est cõmentum, q̄ velut honestissimo titulo
hoc forã difragiũ apud idiotas ornaretur, videlicet, oportere ius
dices certos habere, quos si recusaremus, iam haberent, quo in
odiũ vulgi nos traherent & iactarent. Nolle scz nos pati vlt
los iudices, Ita solidissima veritas Eccij & Eccianorum, metuit
lucem & publicũ, sibi scz optime cõscia, quasi orbis & cuiuscq̄
optimi viri iudiciũ parum sit, quo recepta sunt tam multa, q̄
olim sancti Patres dixerũt, scripserunt, disputauerunt, Fecerũt
ita, forte q̄ iudices fore sperarent eos, q̄s in vniuersitatibus pas
sim contra nos, pro se stare sciebant, aut quod magis suspicor,
q̄ Eccius meus cõscius sibi non intellectu a se scripturẽ. Laibus
lũ huius consciẽciẽ hac ratione q̄reret, nam & si est homo in li
teris humãis & opiniõibus scholasticis varie & copiose eruditũ
in sacrarum literarũ ego inanem inueni disputatorẽ, q̄d mihi
pro modestia sua ignoscer, quia verũ dico, & suo tempore p̄
babo, vbi ea non suffecerint, que ipsemet in papyrum effudit
testimonia imperitiẽ huius credibilia nimis, non q̄ mihi soli
vendicẽ scripturarũ sanctarũ scientiã (sic em̄ me solet crimari,
q̄n aliq̄ q̄d dicat nõ ẽ ad manũ) sed q̄ arbitrer me i sacris literis
tm̄ versatum & exercitatũ, vt de scholastici theologi scientia,
qui sacras literas vix a limine salutauit, possim sine periculo p̄
nunciare,

Altera machina fuit, Carlsta di⁹ noster secũ libros attulerat.
Cũ sit honestissima disputandi & tutissima ratio, ex presentib⁹
libris loca ostendere, & dicta vel probare vel confutare, magis
no tumultu, hoc Eccius noster detestauit. Nã videbatur cuiũ
usdam cõpilatoris ingenio & opera fretus, multas cõsarcinasse
autoritates S. parũ, studioq̄ factiõis suẽ auxiliẽ, sibi periculũ
erat, nec sicut aliquoties cõuincatur, ita semper cõuinceretur
male induxisse dicta parũ, Nam cũ precedentia & sequentia
non vidisset (nec em̄ veritas, vt dixi, querebat) ita illas aptauit
ad propositũ, vt nihil minus valeret ad propositũ, nisi q̄ des
lectabatur aliquãdo & risum miscere auditorio. Stauerunt
itaq̄ pro Eccij voluntate, libros domi relinquendos esse, & so
lius memoriẽ & linguẽ viribus, ac libertate disputandũ, hoc ẽ
quod optimi quidã dixerunt, hanc diputationẽ non de vris
tate, sed de laude memoriẽ & linguẽ agitari. Pretexuit tũ & hic
Adam ille, folium fici pulcherrimũ, quod sane nullus, nisi sic
stipes, intelligat, videlicet puerile & ridiculũ esse, theologum e
libris aut schedis disputare. Et mirũ q̄ blandũ sibi vulgi mur
A iij

mur hoc ingenio inuenerūt, quod de his reb⁹ iudicat, sicut de
pueroꝝ scholasticis exercitamentis, quasi non & Aug. contra
Manicheos & Donatistas collatis libris pugnauerit. Verū, ve-
ritatē ille querebat, non gloriam.

Pretereo, q̄ Eccio necesse fuit vltimū verbum cedere, siue
opponeret, siue respōderet, vt sic argūmenta in soluta facilius
victoriam simularent, Tū si alicui reſinien dē dicit⁹ fuisse dies
liberū illi fuit hoc non obseruare, nos religiosos & obseruātes
esse oportuit, Breuiter, qui pugnātū veneramus contra errores
& hereses, cū inuidia & vana gloria negociū habere coacti su-
mus, Nā q̄ ad me pertinet, cū me tot concionib⁹ in populo
fabulā & sibilū faceret, ita volentib⁹ suis squamis, libēs trāſeo,
vt qui nihil eque optarim, q̄ nominis mei obliuionē, Nec sic
tū quicq̄ promouerūt, nam velint, nolint, testari coguntur &
ipsi, Carolostadij positiones, domū saluas rediisse, nec vna vel
syllaba cōfutatā, quas etiam crudas deu orare Eccius stauerat,
Quin egregius iste scholasticorū doctorū patronus, q̄ caueret,
ne victus videretur, inter disputādū Protheū imitatus subito,
ea q̄ in principio, magno impetu impugnarat, in fine oīa cō-
cessit, imo affirmavit, tū p̄occupans gloriatus ē, q̄ in sententiā
suā Carolostadiū praxerit, audēs etiā hoc dicere, scholasticos
doctores nūq̄ aliter docuisse & sapuisse, Q̄ cū sentiret impu-
dentū dicit, q̄ audire possit, quicumq̄ scholasticos legisset, sic
sane tēperauit, vt Scotū cū Scotistis suis, & Capreolū cū Tho-
mistis suis cōstanter negaret, antiquiores Aluſiod, Bonau, &
necio q̄s autores allegans, Credo autē, q̄ hęc suę farine hoib⁹
magne cruci fuerit, & si risū miserrime simularent, cū ducē suū,
tā fortit̄ aggressū certamē relictis signis, mox senserūt (si tū sen-
serūt) desertorē exercitus & transfugā factū. Nam id Carolo-
stadio satis erat, scholasticorū doctorū tres celebriores sectas
fuisse ab Eccio eadē hora negatas, quas nisi negasset, Pelagianus
Ingolstadiū reuersurus erat. Certū est em̄. Modernos (quos
vocāt) cū Schotistis & Thomistis in hac re (i. lib. arb. & grā)
consentire, excepto vno Gregorio Ariminēse, quē oēs dāma-
nāt, qui & ipse eos Pelagianis deteriores esse & recte & efficacit̄
cōuincit. Item solus inter scholasticos, contra oēs scholasticos
rectiores, cū Carolostadio, idest Augustino & Ap̄lo Paulo
consentit. Nam Pelagiani & si sine gratia, opus bonum
fieri posse asseruerint, nō tū sine grā coelū obtineri dixerūt. Idē
certe dicūt Scholastici, dū sine gratia opus bonū, sed nō meri-
torū fieri docēt, Deinde sup̄ Pelagianos addūt, hominem hęc
dictamē naturale recte rōnis, cui se possit naturalit̄ cōformare

voluntas, vbi Pelagiani hominē adiuuari per legē dei dixerūt,
Nec hāc metamorphosin Ecciano īgenio alienā existimes, est
in ea prōpūssimus, Nā hac die quidem cū Gregorio (vt dixi)
sensit & Carlostadio, rursus altera mecū cōgressus, eūdē mihi
Gregoriū i eadē etiā materia negauit, ppter articulū Huss. Cōs-
ilio Cōstantiensi damnatū, Ita vere mirificus ē, & cui non vis-
derim similit, disputator Eccius, apd quē nihil sit vel periculi
vel vicij, Gregorij Arimineni, sententiā cū D. Carolo stadio cōs-
tra oēs scholasticos pugnantē, p scholasticis amplecti, eūdē
rursus p scholasticis eisdē, in eadē re repudiare, Sic habes vic-
tōriā, qua gloriat Eccius, gloriaturq; suū fermētū, q; negatis
fere omib; scholasticis doctōrib; (quos tutandos susceperāt)
cū Ecclesiasticis consentiūt.

Sed & nos Vuitēbergae
sciebamus scholasticos doctores, si cū tenebris suis (idest lū)ie
naturę secūdū Eccīū) Aristotele negent, posse conuenire cū Ec-
clesiasticis, Verū hāc negādi rationē, & p negatio nē cōcordā-
di Vuitēbergę ignorātes, Lipsię didicimus, quā & tibi & oib;
qui volūt, ecce libēter cōem facimus, Primū vt i exordio dis-
putatiōis, alicui; dicta fortiter impugnes, prestatus, etiā p pub-
licas schedas, te cōtra nouā doctrinā p veritate fidei & honore
sanctę ecclīę pugnaturū, ita vt mōtes purire putēt, tū in ne-
gocio sensim & subdole cedēs, ne q; ste victū sentiat, idē con-
stāter affirmes, & simul vicissē gloriaris, Deinde multa cōfidē-
tia fingēdū tibi ē, nullū eorū q; adsūt, hęc, v; memoriā, v; sen-
sum cōem, vt libere queas dicere, te ab initio ita sensisse, & hāc
nō nouā, sed veterē esse doctrinā, nihil morat; interim, si amis-
seris totū exercitiū doctōrū, q; defendere pposueras, Atq; hic
qdē ē modus & euetus Carlostadianę & Eccianę disputatiōis

Post hęc mecum cōgressus ē, de primatu Ro: Pontificis, de
purgatorio, de indulgētijs, de pñā, de pñāte absoluēdi cui; lib-
bet sacerdotis, In qb; oib; q; d fecerim; suo videbit; die, Nā de
me partius mihi dicēdū ē, ne mihi pco fiā, Interim hoc dico,
q; de pñā & purgatorio, ipē pene ignoro, q; tū dissenserimus,
Nā penitētiā incipere ab amore iustitię, laudabile qdē esse, sed
nō necessariū voluit, qd; ego oīno necessariū assero vsq; adhuc
cū an grām (q; ē charitas) nō possit fieri vllū op; bonū, vt ip-
semet cōcesserat, Causa dissidi; mihi visa ē, q; ille multis auto-
ritatib; iduētis, pñam a tūore etiā seruilis icipi cōtēderit, vel ag-
norās vel dissimulās, q; seruilis tūor i hac vita nō penit; tollit,
Idō etiā ifusa grā, q; icipit penitēciā, tūorē seruilē cōmouet, s; l;
opās tūorē filialē, cū sint opa dei terribilia, dū viuificatur; oc-
cidit &c. An aut; aīę eēt certę d; salute & grā i eis augret; dixi me

nescire, iuxta disputationē meam in resolutorio, necdum ipse
demonstrauit contrariū. Ita ad huc media pendet sententia.

De indulgentijs pene concordam⁹, quę & prope in risum
abierunt, siquidē, & ipse palam in vulgus quoq; cōcionatus
est. Nō esse quidem eas contēnendas, nec tū in existendū, quo
modo si fuissent p indulgentarios prędicatę, nec Martini nos
mē hodie vllus forte nosset. Sed & in seipsis iā diu corruissent,
morientibus pre fame cōmissarijs, si popul⁹ nouisset non esse
in eas fidendū. Itaq; quā ego fore putabam summā disputa
tionis & rem oīm periculolissimā, adeo sine negotio confeci
mus, vt nihil fere segnus tractauerim⁹ immo nūq; infelici⁹ &
miserius habuerunt indulgentię. Quare satis tutus mansi
sermo meus de indulgentijs vernaculus, cū his quę in resolu
torio & contra Syluestrum in hanc rem scripsi. Licet vel more
suo, vel iussu fermenti sui nō potuerit eū irreprehensum relin
quere, causans q; deciperem hoies verbis meis & vitā nouā &
crucē quā a deo requiri in peccatore, dixerā, tam profundus
theologus non intellexit, includere oīm genus mali etiā mor
tis in hoc mūdo. Nec mirum, quia non scripturas, nec tropos
eius, sed lumen naturę Aristotelē & illuminatos eodem lumie
doctores dūtaxat legit, Et tū velut Moab arrogātiſs. plus prę
sumens q; posset, omnia q; vnq; dixissem calūniari & traducere
conabatur.

Proindē miror quid nūc dicturi facturiq; sint fratres illi, qui
me passim apud principes & vbiq; terrarū hæreticū, & nescio
quorū nominib⁹ criminati sunt, ppter indulgentias, tū schedas
satis amplas disputationis cōtrarias, magno (vt dī) stipendio,
alienoq; studio paratas inuolgarūt, & Chri populū suis im
pudentibus imposturis & in animā seduxerunt & in corpore,
rebus suis spolauerunt, cum videant causā istam ita frigus
isse in hac disputatione, quam inferno ardentiore esse vo
luerūt. Sufficit mihi q; summa causę cecidit in felice Lipsia, &
omniū iudicio indulgentię, clamatoresq; earū ridiculū fuerūt.

De primatu Ro: Ecclesię acius certatū est, ego primatum
honoris non negauī, nec pręstis dedi, saltem iure diuino, nihil
repugnaturus, immo constanter confessurus ac defensurus, si
facto vel iure humāo eū habeat. Nihil enī minus quero q; ne
summa sedē sanctorū Petri & Pauli vllā causā quisq; recedat,
aut obedientiā debitā subtrahat. Solū ne tot sanctos patres in
cælo regnantes, q; in oriente viuētes, sub Ro: sedē non fuerūt,
contra ius diuinum egisse concedam. Ille contra, iure diuino
vniq; conat⁹ asserere, cū multas autoritates patrū cōcheret,
inuentū.

inuentū tandem est, eos ambiguos & varios esse, in alterā sententiam aliquando videri inclinasse, q̄q̄ pro me robustius & locupletius sentirent, p̄sertim vbi id agūt ex animo, vt Euāgelium interpretentur.

Iam illud Math. xvi. Tu es Petrus. Item illud Iohan. Pasce oves meas, Et sequere me, Item confirma fratres tuos, & non nulla minus ad rem, q̄ hęc, facientia, cū nō vrgerent, tandem confugit ad Conciliū Constañ. plena fiducia, q̄ esset illic determinatum contrariū, & sententia mea inter articulos Huss. & Vuicless dānata. Hic totus immoratus anhelabat, quo poterat odiosus, mouere inuidiā, quia aliud nō habuit, quo suo feruētō palparet blandius, vbi em̄ defecit in iure diuinō, cucurrit ad ius humanū, probaturus per ip̄m, ius diuinū, neq; sic tñ rideri oportuit, q̄ tantus Theologus rētarer.

Cui ego duo concilia antiquiora & celebriora, Nicenum & Aphricanū, contra vnū opposui, deinde & ip̄m Constañense nō recte fuisse ab ip̄o & fermento nequitie (cui tñ seruiebat) intellectū, Nicenū em̄ Conciliū decreuit Ro: Pont: debere curā habere Ecclesiā suburbana, sicut Alexandrinū Aegypti, deinde Ep̄os, nō, vt modo ex vrbe emptis pallijs & p̄tate, sed per vicinos Ep̄os ordinandos esse, vt lib. Eccle: hist. x. scribit. Hic yo anguilla ista, aiebat, hoc, vt fieret, p̄missum esse a Ro: pontificibus, fingens (vt solet) ex capite p̄prio glossas nouas, quasi nō imp̄ssime & hereticissime fecissent, tam Ro: Pontifices, q̄ Nicenū Conciliū, si vel statuerent vel p̄mitterent quod esset contra ius diuinū, Nā si est ius diuinū, Ro: pontificē oīa in om̄ibus Ecclesijs posse, nō est in eius p̄tate permittere contrariū, vel vna hora fieri, nec in Concilij p̄tate contrarium, aut de Ro: p̄tate, vt inferiore suo disponere, aut diuersum, aut aliud statuere, nō magis certe, q̄ in p̄tate ei⁹ sit, p̄mittere aut statuere supra & adulteria licere, Ita fiebat, vt miser Romāe p̄tatis tutor & patronus, primatū hūc tueri non posset, nisi blasphemaret, tñ sacratissimū Nicenū Conciliū, tñ ipsos Pontifices, dū eos soluisse ius diuinū asseruit. Quid est hereticū & blasphemū, si hęc Ecclesia Modestia non est heresis & blasphemā: sed sic loqui debet, qui loquitur vt hominibus placeat.

Iam cū Conciliū Aphricanū, vt habetur dist. xcix. c. prime, prohibuisset Ro: Pontificē appellari vniuersalem pontificem, dicens in hunc modū, Vniuersalis aut̄ pontifex, nec Roman⁹ appelletur, hic sibi rēperauit quidē a blasphemā, nō dicens, q̄ contra ius diuinū aliud permissum aut statutū sit, sed glōsam

B

erte tanto theologo dignam effinxit, quā non ponerem, nisi
tam scirem glorię auidissimō disputatori, satisficere, & gloriā
absolutā ei parere, Dixit em̄, & si Ro: Pontifex, nō sic appellā-
tus vniuersalis Pontifex, tamē appellari debet vniuersalis Ec-
clesię pontifex. Risum quęso teneas amice, sine suum fermentū
ridere, nemo em̄ dignius rideat ad tam insignem glossam, Ego
gloriosior me tot expensis, non frustra Lipsię moratū, saltem hoc
didicisse, Nō est vniuersalis, est tñ vniuersalis Ecclesię Epūs, nō
est forte etiā Moguntinus, est tñ Moguntinę Ecclesię Epūs.

Hęc ad mea duo Concilia ille opposuit, Nā Nicenū per
verbū, permisit, Aphricanū per nomen, Ecclesię, soluit, adeo
facile est Magistris nostris eximijs magnas quęstiones soluere,
& etiā Conciliorū autoritati detrahere, qua tñ mirū est, qđ so-
leant alios strenue ad hęresim adigere. Nūc vide an ego meli⁹
vel peius ad suū vnicū responderim, Certū est non omēs arti-
culos Constantię damnatos, esse hęreticos, sicut temerarie &
impudenter latrabat Eccius, quod probo euidenter, Primū,
ex ipsi⁹ Concilij verbis, qđ sic habent, quidā ex eis sunt notorie
hęretici, qđā erronei, alij blasphemī, alij temerarij & seditiosi,
alij piarū aurijū offensiui, Hęc ibi. Nonne clarū est hęc verba eē
eorū, quos hęretici prauitatis inquisitores vocamus, quos i eo
Concilio apparet tyrannidē obtinuisse, nā horū pene alia nō
est vox, qđ hęc. Ista ppositio est hęretica, ista scandalosa, ista se-
ditiosa, ista offensiua, vel certe Spūs sanctū nimio p̄sentē, illis
ludentib⁹ aut dormitantib⁹, vigilasse, vt coacti sint oīno im-
prudentes, ppria voce testari, se quosdā damnasse, nec hęretic-
cos, nec erroneos, ac p hoc catholicos, Christianos, & veros,
Nam si dixissent sine discretionē, omēs esse & hęreticos simul
& erroneos, simul temerarios, simul offensiuos, non pateret
veritati locus aut fuga, Nūc ipsi discernūt hęreticos ab erroneis
& ab vtriq; temerarios & seditiosos, Dicā ergo, qđ ad me, si te-
mere & offensiue loquar, mō vere & catholice loquar: Tu o-
te vrgeo gladio, alios hęreticos dicis, vt quos in fidem peccasse,
certū sit, alios erroneos, forte, qui in mores & statuta hominū
peccent. Iam de reliquis triūphamus, eos neq; in fidem, neq; i
statuta morū peccare, & si forte teneras auriculas, veritatis im-
patiētes mordaci⁹ offendāt, sufficit qđ sint fideles & veri, semp̄
ita fuit, qđ veritas eēt temeraria, mordax, seditiosa, & offensiua.
Ita ego credo hūc vnū esse offensiuorū, Ro: Pontificē nō esse

iure diuino, dñm oim in prate, Quid em atrocitus offendit.
quid magis temere dici hodie, & a multis annis potuit? Ita &
ille in auribus Thomistarū offensiuus est, quem Gregorij Aris
minensis esse, imo Pauli & Augusti. supra esse dixi, omnē sez
actū hominis esse aut bonū aut malū. Ego qdē rogabā mihi
donari, ne omēs articuli a Concilio damnati dicerent, sed ab
aliquo Thomista quosdā Christianissimos intrusos, vt ē iste,
Omīs actus hominis aut est bonus aut malus, sicut omīs arbor
aut est bona aut mala iuxta Euangelium, sed noluit, verū quid
ad me qd Thomistę offenditur veritate: sufficit qd sit neq; hęre
ticus neq; erroneus, Aut si est hereticus & damnatus, iam quid
Eccies faciet, qui contra laudabile illud Cōciliū Constantiense,
pro laudabili eodem Concilio disputans, cōcessit Carolo sta
dio ipm esse verū & catholicū, nec scholasticos doctores aliter
sapuisse, vt dixi supra. O horrendū facinus qd Eccies Ecclē
sancę patrono sit intolerabile, qd Boemorū & hęreticorū (vt ei
verbis tonem) patronus cū Concilio contra conciliū sentit, &
vt cū suis doctoribus Christianus sit, hęreticus efficitur, Sed vt
dixi, Eccies Modestię priuilegiū est, sibi ipsi libere dissentire, &
in re cadē cōtradictoria tenere, sicut & Viennę fecisse se testat,
& forte etiā Bononię. Claret ergo Conciliū Constan, nō cōtra
me pugnare, nec hęreticū, nec erroneū, imo catholicū & veras
cem ex eodem me pbari, vt sic stet concordia cū Niceno & A
phricano Concilio & Constantiensi, Q, aut hęc non vidit Ec
cius, & sua farina, deinde & hęretici prauitatis inquisitores, in
causa videtur esse, qd omnes hęc promptiores ad contumeliam
hęretici opprobrii sunt, q̄ tantos deceat populorū magistros,
& hac cecitate percussi, sicut scripturas sacras, & sanctos patres
legunt, ita & omīa alia, hoc est, non cogitant q̄ bene & q̄ di
ligenter, sed ad quantū odiū & inuidiam aliorum legant, Ideo
quicquid alienū a suo sensu audierint, mox hęreticum quoq;
affirmant, suā iuxta & oscitantia in legendo, & temeritatem in
iudicando omibus ludibrio exponentes.

Deinde, si non placet ista Conciliorū concordia, & perti
naciter mihi Constantiē, vnum contra duo obtendatur, iam
nō difficile mihi erit statuere, vtri⁹ autoritas debeat p̄pōderare,
Nā cū Conciliū possit errare, potū⁹ Cōstantiense, q̄ Nicenū &
Aphricanum errasse confitear, quod hæc longe foelicus q̄ il
lud processerint & egerint, ac iam diu sacris Euangelijs etiam
B ij

præ cæteris Cõcilijis, comparata sint, preferim Nicenũ, ad quã
gloriã Constantiense necdũ peruenit, & in hoc imitabor nos
uissimũ Romanũ Conciliũ, in quo Basiliense damnatũ est, &
Constantiense quoq; passum, non parua suę autoritatis detri
menta, dum Papam supra Conciliũ esse sanxit, cuius con
trariũ in Constãtienti definitũ est, Atq; ita inuicem sese repro
bantia Concilia, interim satis nos tutos reddũt, & liberos ad
cõtradicendũ vtrĩsq; quę em sibi dissident, cui cõuenienter atq;
hęc latius, deo dante, cũ Eccius in publicũ se dederit.

Verũ, qñ, vt dixi, hæc disputatione magis tẽpus ẽ perditũ,
q̃ veritas quę sita, volo ppositionũ mearũ resolutiones in lu
cem dare, consiliũ, maiorem cognitionis fructũ hinc puen
turũ, q̃ si bis septies ad hũc modũ disputetur, Quare, si cui vis
dear errare, age, cõfuter errorem, si odit, aut rectiora doceat, si
diligit. Habes mi chariss. Spalatine, historiã fere totam, nam
si qua alia non dixi, ad reuerentiam vniuersitatis Lipsiẽ. mihi
charissimę, nõ dixi, ne regis Idumeę ossa ad cineres redigerem,
q̃ nõ nisi scirem hoc meis peccatis debitũ, satis indigne ferrem,
me tam sterilibus negocijs occupari, de indulgentijs, primatu
& priuilegijs, alijsq; ad salutem nihil necessarijs rebus, quibus
ab optimis nostro sęculo studijs auocor indignabũdus. Nã
vt Illustriss. Princeps dux Georgius, prudẽtissime ambos nos
verberã, dixit, siue hoc sit iure diuino siue humano, Ro: Pon
tifex est & manet summus Pontifex, ita vere dixit, & nõ leuis
ter, inutilem hanc nostrã disputationẽ, insigni hac modestia
taxauit.

Peruasus vero sum, vbi hæc viderit Eccius meus, Eccianas
q; factio, statim vociteraturos esse, non seruasse me fedus,
nec conuentioni paruissse, vbi cautum est, ne disputatione inuul
getur ante decretũ iudicũ, Quasi vero vllũ pactũ nobis vnq;
seruauerint ipsi. Respondeo tñ, me cõuenissse, ne p nos dis
putatio euulgetur ea q̃ manu Notariorum excepta est, cætera
vero exemplaria, sicut permittebatur cuiilibet, sibi eadem col
ligendi ptã, quis phibebit ne edant? Sed esto, nec ipsa edãt,
meũ Notarij exemplar non edetur, pulchre ita seruato pacto,
Verũ ne præterea scriberem, nõ pepigi, imo palam protestatus
sum, cũ iniquioribus nostram libertatem cõditionibus vexa
rent, ne psumerẽt me taciturũ, itaq; nolo tacere, Sed finge me
ita pepigisse, rogo, vter primo soluit pactũ: Nonne Eccius, q̃
vt audio, ampullosis & iniquissimis literis, etiã Illustriss. Prin
cipẽ & patronũ nostrũ, (quẽ suę factioni stupidissimę similẽ

somniat) corrumpere molit⁹ est, pessima de me, quā potuit recē-
sens, quasi negassem S. patrū simul oīm sententias, mihi soli ar-
rogarim scripūre intelligentiā, Cōcilia negarim, hēreticos des-
fenderim, his cō mendacijs, homo ille purus & sanctus Theo-
logus, tam sacrū & venerabile caput ausus est tentare, & me cor-
am optimo principe tam egregie cōmendare. Quid ad alios
putas, scribit & loquitur (sine scz pacti violatiōe) qui ad nrm
patronū ista scribit? Aut quid apud smulos meos verū dicit,
qui ad talē, tam prudentē, tam formidabilis iudiciū principē
mentiri, nihil pudet. Audio deniq; conflasse eū quasdam in-
terptationes super articulis quibusdam, mihi per inquietos &
mali sui cupidos fraterculos impositis, atq; iterū me corā mag-
natibus, mira charitate Manicheū Hussitam Vicklefistam, &
nescio quot generibus hēreticum descripsisse, sic solet Ecciana
Modestia seruare pactū, verū hanc suam insanīā mihi facile est
contemnere, qui norim hominis ferme totam suppellestilē,
Atq; vbi illa sua genimina in manus meas venerint, spero, qd
Ecciu meū digne & magnifice tractare possim, siqua tandem
via intelligere possit, qd sit multa pacisci & nihil seruare, & tñ
ab alijs seruanda exoptulare, atq; his omnibus aliud nihil q̄-
rere, q̄ vt noceat & veritatem conculcet.

Interim mihi sufficit, qd carnifex illa conscientiarū Theolo-
gistra, cui totū debeo, quod mea conscientia patitur, cecidit in
hac disputatiōe, Nam prius didiceram, Meritū aliud esse con-
grui, aliud condigni, facere hominē posse qd in se est ad obti-
nendā gratiā, posse remouere obicē, posse non ponere obicē
gratiæ, posse implere p̄cepta dei quo ad substantiā facti licet
non ad intentionem p̄cipientis, liberū arbitriū posse in vtrūq;
contradictorijs, voluntatem posse ex puris naturalibus dili-
gere deum super omīa, posse ex naturalib⁹ haberi actū am-
oris amicitij, & id genus monstra, quę pro primis ferme prin-
cipijs seruātur Scholasticę Theologię, & omniū libros & aures
impleuerūt. At nunc hij omnes errores, sub Ecciano p̄sidio &
triumphandis signis, satis strenue ceciderūt, sine vllō ferme
Marte, conterriti ad solum conspectū duarū p̄positionū Ca-
rolostadij, quarū prior hęc Augustini. Liberū arbitrium sine
gratia nihil valet, nisi ad peccandū. Posterior Ambrosij hęc,
Liberū arbitriū sine gratia tāto citius p̄pinqvat iniquitati, q̄to
fortius intenderit actioni.

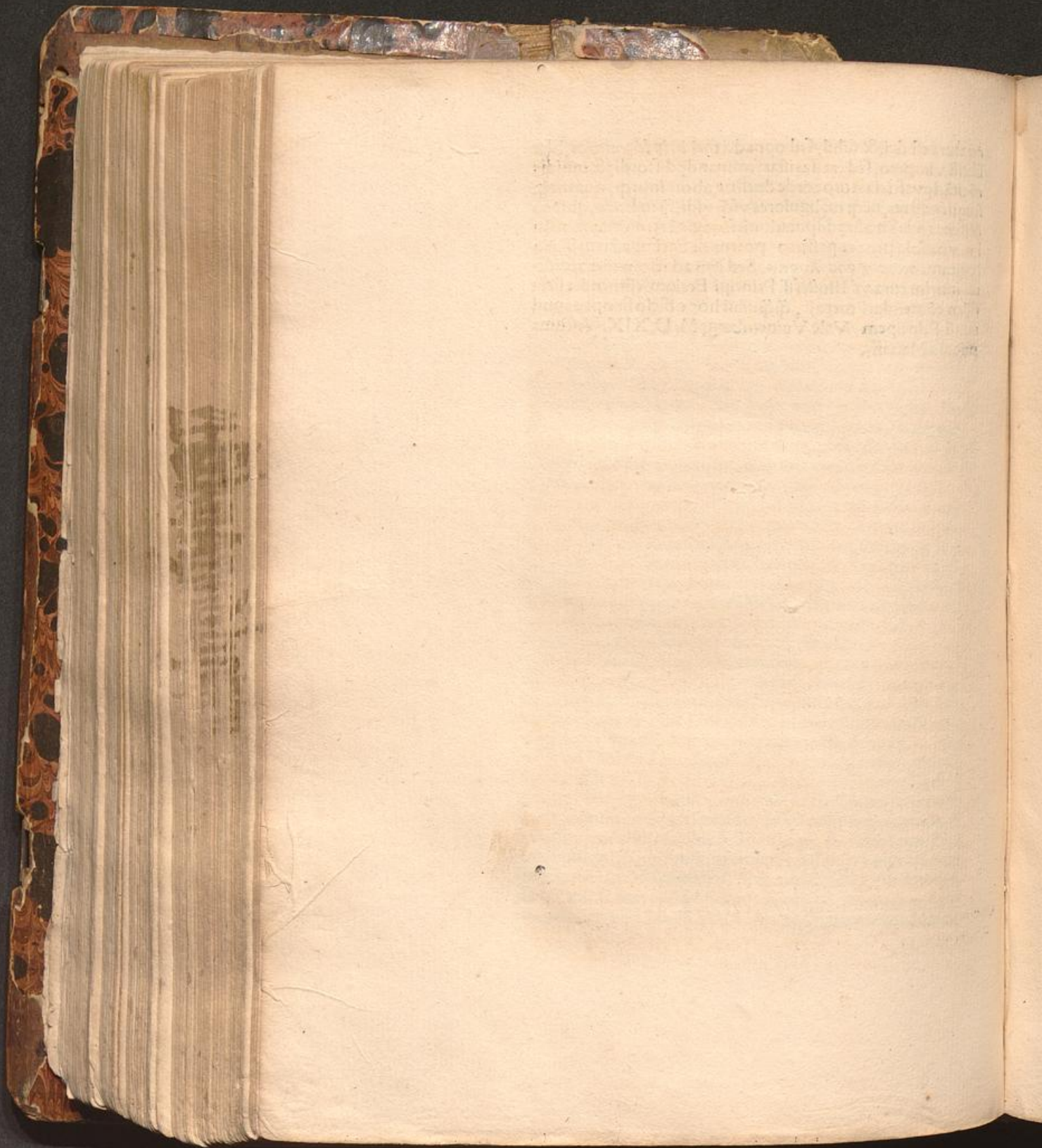
Bij

Similia Trophea & spolia retulerūt ferme, & indulgentiæ ex hac pugna, quas non mitiore (vt garrūt) sententiā viles esse admisi, sed viles solū pigris & stertentibus, cæterum insaniam esse defendi, si quis eas bonas & viles esse Christiano homini dixerit. Hæc inq̄ mihi interim satis sunt euenisse ex hac disputatione, quæ ideo recitauī, vt iactantiā gloriosam Eccianæ heresis aliquantulū iuuarem. Cætera vbi hæc quispiam eorum impierit, fortasse dabit dominus in lucem venire.

Vidisse te credo Eccij excusationem aduersus Philippum nostrū satis dignā Ecciano genio, in qua homini etiam in sacris literis, terq; quaterq; omnibus Eccijs docti ori, deniq; & sordide illius Eccianæ Theologiæ non ignaro, opprobrat pro magno vitio Grammaticam professionem, Tam recto sunt iudicio Magistri illi nostri Eximij, vt eruditionē metiant secundū qualificationes suas, & inanes titulos. Conatus est & eundem mihi inuidiosum reddere, dū mihi & ingenij & eruditionem, nescio quātā tribuit, Nā vt hoc etiam scias, me q̄q; nō nihil gloriæ retulisse ex disputatione ista. Tribuit mihi Eccius eruditionē, Tribuūt & Lipsenses, adeo (q̄ tū fama cepi) vt nisi Eccio, subsidiarias opes suffecissent ipsi, fateantur Ecciu a me fuisse pstratū, Atq; ita victoriā iam ab Eccio i Lipsenses incipit migrare, Rursus dicitur illū magnificum contemptorem Lipsenses habuisse, pro bonis quidē hominib⁹, sed in quib⁹ longe plura sperasset, & se solum omnia fecisse. Ita vides nouā quandā Illada & Aeneida illos cantare, & me saltē Hectora & Turnū arbitrari, quo illū, Achillem & Aeneā statuant, nisi q̄ i hoc victoriā fluctuat, an suis id Eccius pstitit, an Lipsensium viribus & copijs. Certū est ipsum solū semper clamasse, illos autē semper tacuisse, putas ne magnas me illis debere grās? Sed redeo ad Philippū, quē tantū abest, vt vllus Eccius mihi redere possit inuidiosum, vt in omī mea professione nihil duca antiqui⁹ Philippi calculo, cui⁹ vni⁹ iudiciū & autoritas mihi stāt pro multis milibus sordidorū Ecciorū, Neq; me pudeat, & si Mḡm artiū philosophiæ & Theologiæ, & omib⁹ pene Eccij titulis insignē, si hui⁹ mihi grāmatistæ dissenserit ingenij, meo sensū cedere, qd̄ & sepius feci, & quotidie facio, ob diuinum donū, quod deus in hoc fictile vasculū (Eccio quidem contemptibile) larga benedictione infudit, Philippū non laudo,

creatura est dei, & nihil, sed opus dei mei in ipso veneror, Nec
Eccium vitupero, sed crassas istas seminande discordie & inuidie
concordie vafricias toto corde detestor, abominorq, quas neq,
frequentiores, neq, maligniores vsq, vidi, q, in Eccio, quibus
& pene totius nostre disputationis farragine fermentauit, nam
hac vna sola pene re pessima, potens est Eccius, ad rem Theo
logicam, ονος προς αυραν, Sed iam ad resolutiones accedo
tu interim cura vt Illustriss, Principi Eccium comendes sicut
eipm comendari meruit, q, q, nihil hoc officio sit opus apud
tantum Principem Vale Vuittemberge M, D, XIX. Assump
tionis Marianę.

Assumptio
1701 Christianus

CONCLUSIO PRIMA.

Quotidie peccat omnis homo, sed & quotidie
pœnitet, docente Christo, pœnitentiã agite, excep-
to vno, nouo quodam iusto qui pœnitentia non
indiget, cum etiam palmites fructiferos quotidie
purget agricola celestis.

Ista conclusio pendet ex eo fundamēto, q̄ om̄i actus hu-
manus, aut est bonus aut malus, nec datur actus neuter, seu vt
illi dicūt, moraliter bonus, ideo primū mihi sunt amolienda,
duoq̄ his opponi solent.

Primū, est autoritas scholę omnium fere theologorū p orbē
q̄ contra sentiūt, his q̄ om̄e debeam reuerentiã, veniã tamē
mihi dabunt, q̄ eis diuinas literas p̄fero, Quare obsecro, si cui
displiceo, non mihi statim opponat, Tu solus sapias, & Eccl̄ia
hucusq̄ sine te errauit, nec tot capita videre potuerūt, quod tu
vides, atq̄ his similibus suasionib⁹ mecum exposulet, vt enim
omitā, q̄ per asinam q̄ locutus est deus, q̄ pphetam ce-
lauit, & Samueli puero ostendit, q̄ sacerdoti Israelis Heli nō
reuelauit, saltem suo exemplo mansuescant, & quod ipsi sibi
mutuo & inuicē cōcedūt, mihi q̄q̄ permitāt. Surrexit Scot⁹
vnus homo, & om̄i scholarū & doctorū opiniones impug-
nauit & p̄ualuit, Idem fecit Occam, fecerūt & multi alij, faciūt
vsq̄ in p̄sentem diem, & cū singulis eorum liberum omnibus
contradicere, cur ego vnus hac gratia priuor? deniq̄ cū & ego
in alijs multis sententijs, sine q̄rela om̄ibus cōtradixi, cur in hac
vna, nouam legem patior? itaq̄ rogo attendat qui vult, nō
quis, aut contra quos, sed quid & cōtra quę dicam, Cedat res-
pectus personarū, quas deus non accipit, legimus in Euāge-
lio p̄cipiente Christo, Scribas & phariseos in cathedra Moysi ses-
dentes, audiendos esse, non quia personę essent, id est scribę &
pharisei, sed quia Moysen docerent. Alioquin cū sit iam sculū
corruptissimū, tēpora q̄ periculo sissima, in procliu erit, si su-
p̄bia & cōtēptu ceperim⁹ agere, vt incurramus in illud p̄s xij
periculū. Consiliū inopis confudistis, qm̄ dñs spes eius, quare
memores inuicem q̄ om̄es sumus homines, q̄ facile sit errare,
q̄ raro & difficile contingat vera sapere & recte agere, cōmuni
C.

studio veritatē quæramus, potius quā inuicem solo gloriæ, aut
sensus proprii tuendi studio, mordeamus & cōsumamus.

Secundū quod mihi obiicitur, quod hic articul⁹ in Constātiensi
Cōcilio ē inter articulos Hussi expresse dānatus, hic si nō mox
sileo & reuoco, cōtinēt aures, & impetu facto, ignē mihi minā
tur, neque em̄ dignantur hic vllā morā vʹ excusationis, sed ob-
secro, est ne is modus, veritatem quærendi, statim obstruere os
quærenti veritatē: Et vbi est quod Petro precipiente, ratio reddenda ē
om̄i poscenti: Deinde Nonne Concilia sepius errauerūt: nonne
Cyprianus cū totius Africæ Ep̄is habito Concilio, errauit
etiā in articulo grauissimo fidei, de virtute baptismatis: & quod
mirū, si hodie quicquid Conciliū nō om̄ia attingat, quā sumus in tpe
longe frigidiorē, quā Cyprianus: Et vt plane & libere dicā quod
sentio, credo me theologū eē, Christianū, & in regno veritatis
vivere, ideo me debitorē esse, non modo affirmandę veritatis,
sed etiā asserendę & defendēdę, seu per sanguinē, seu p̄ mortē.

Proinde volo liber esse, & nullius, seu Concilij seu p̄tatis,
seu vniuersitatum, seu pontificis autoritate captiuus fieri, quin
confidenter cōfitear, quicquid verū videro, siue hoc sit a Ca-
tholico, siue heretico assertū, siue p̄batū, siue reprobātū fuerit
a quocunq; Cōcilio.

Nec verebor etiā ipsam inuidiam, quæ me hereticorū
patronū forte criminabit. Quia sciam veritati cum inuidia nihil
esse cōmeritū, sicut dicit. Sap. vi. Nec cū inuidia tabescēre iter
habebo, quā talis homo nō erit princeps sapientię. Quid er-
go ad me, quod mendax inuidia me criminatur? laus est impijs
displicuisse. Displicent & mihi heretici, Sed quando hodie
nullo opprobrio sophistę magis insaniūt, faciūt vt pene ap̄
hereticos: sola reliqua sit Eccl'a Catholica Christi. Hereticos
inquit, nō qui sunt, sed qui illorum furore appellantur.

Et sequar in hoc meo proposito, iurisperitorū quicquid diffinitio-
nē (ne solus & temere id facere existimer) dicit em̄ Panor: de
elect. c. significasti, plus credēdū vni priuato fideli, quā toti Cō-
cilio, aut Papę, si meliorē habeat autoritatem vel rationem. Si
hec vera sunt, cur non liceat vti? cur non audeā tentare, si vn⁹
meliorē ostendere possim autoritatē quā Conciliū?

Itaque de Concilijs videamus, Nonne omnibus notū est,
Cōtraria aliquā fuisse damnata ab Ecclesia, velut illa, deus facit
malū, deus non facit malū? Quod ego nescio an Ecclesia fuerit,
quæ hæc damnauit, Nam ecclesia non habet potestatem dam-
nandi, expressam sententiā sacre scripturæ, etiā ad verbū in

textu positam, Nam illa, deus facit malū, expresse ponitur Isa.
xlvi. & Amos ij. & multis alijs locis. Nec quicq; facit qd dicit,
propter hęreticorū falsam intelligentiam esse damnata, Non
sunt damnandę scripturę verba propter cuiuscūq; falsam in-
telligentiā. Alioquin damnandū erit propter Arrianos, & illę
pater maior me est, imo tota scriptura damnanda erit, & sola,
cum e nulla alia hęres ortę sint, Quid autē insanius isto pres-
sumi potest? Absit em̄, vt pius & simplex Christianus quicq;
in sacris literis recte didicerit, quod vbi in quosdā inquisitos
res impigerit, quorū pedes veloces ad effundendū sanguinē,
cogatur, propter aliorū falsam intelligentiā damnatam, ipse
quoq; damnare, Nam hac ratione viam faciemus, semel vn-
uersam sacris literis auctoritatem conuellendi, & surgent om-
niū blasphemorū impijssimi illi blasphematores, qui dicunt
Bibliam esse librū hęreticorū, Christianos oportere alijs libris
scz doctōrū sese tueri.

Ita inuenio & in Constantiensi Concilio, duo contras-
ria. Primum determinatū illuc est, Conciliū esse supra Papam,
quod ego verissimū iudico, Nam & B. Hierony. ad Euagriū
dicit, Si auctoritas queritur, maior est orbis vrbe. Ita tota Eccle-
sia maior est vna Romana Ecclesia. Atq; ita, Romana Ecclesia,
non est super vniuersalem totam ecclesiā, Sed contra, tota Ec-
clesia (& Conciliū qd illam representat) super Ro: ecclesiam,
sicut super quālibet aliam particularem, Totum quoq; maius
est sua parte, cum Ro: Ecclesia pars sit totius Ecclesię vniuersa-
lis. Q; si hæc vera sunt, apparet Conciliū Constantiense,
male damnasse hunc articulū Iohannis Huss, Papa non ē iure
diuino super omnes ecclesias, Nam si Ro: Ecclesia & Papa est
iure diuino super omnes ecclesias & super Concilium, contra
ius diuinum determinatū est (quod est impijssimū & hęreticū)
Papam & Ro: ecclesiam esse infra Concilium & totā ecclesiā,
quia non est in manu Ecclesię aut Concilij ius diuinū infrin-
gere, Ideoq; non potuit Papam vel deponere vel constituere,
An credis passurū Episcopū Lugdunensem, sese deponi vel
constitui per Episcopū Moguntinum, si iure diuino se superi-
orem Moguntino sciret quālibet meritis fuerit? imo nō id
pati deberet, nisi mallet impius & hęreticus esse. Ita Ro: Ep-
scopus non potest, nec debet pati se a Concilio regi & statui,
si est super Conciliū & Ecclesiam iure diuino, eius enim est res-
gere, non regi, qui diuino iure superior est.

C ij

Atq; ita patet Constantiense Conciliū, aut articulū Huss male damnasse, aut contra ius diuinū impie determinasse & egisse.

Sed vltra vide Spūssancti presentiam in Ecclesia, id quod in Constantiensi Concilio determinatū est, Papam esse infra Conciliū & Ecclesiam, ac per Basiliense confirmatū iam nouissimo Ro: Concilio est reprobatū, & totū Basiliense abrogatū, atq; statutū papam esse superiorem Concilio. Quid hic dicemus? necesse est aut Romanū aut Constantiense Conciliū hæreticū esse, si non licet a decretis Conciliorum recedere.

Deniq; via iam nobis facta est enarrandi autoritatē conciliorū, & libere contradicendi eorū gestis, ac iudicandi eorū decreta, Nam, vt dicūt, si in vno articulo errasse dephēditur, iam tota eius vacillat autoritas. Quis est igitur tam audax qui me psumat hæreticū arguere, etiā si vniuersa decreta Concilij, tam Ro: q̄ Constantiensis negem, qui habeam hoc munimentū & hanc excusationē, q̄ Concilio incūbit probare sua decreta, & ostendere se nō errasse post q̄ constitit, ipm aliquñ errasse & errare posse.

Quid ergo putas nobis pstant vicarie illę Conciliorū nri sæculi, determinationes & reprobationes, nisi q̄ nos reddūt (si in illas nixi fuerimus) incertos vbi tandē querendus sit Christus, Ecclesia, Conciliū, Spūssanctus, omniacq; plane in primū casus hos confundantur.

Sed ad Constantiense reuertor, quo magis impetor, cuius damnationē in articulo illo Hussitico, Papa nō est iure diuino super omnes ecclesias, etiā ideo iniquā assero, q̄ sit cōtraria Niceno Concilio & Aphricano, & toti orientali & Aphricanę Ecclesię, cū nō nisi sexta Synodo Calcedonen. oblatu sit primatus (non iure diuino) sed ab Ecclesia Ro: pontificib. nec sic tñ ab eis assumptus, vt scribit. S. Gregorius, Nam si iure diuino staret primatus, Nicenū cū quatuor sequentib; esset hæreticū, omnesq; in ecclesia orientis hæretici, hæretici Ro: pontifices, qui oblatū respuerūt. Quare volo autoritatē Constantien. Concilij in hac parte nihil cedere. Nō em̄ patiar vlla ratione maiorē partē ecclesię hæreticā fieri ppter Constantien. Conciliū, quod errasse, palam est, Nec mirum cum administrata hæc sint potissimum machina inquisitorum & sociorum suorum.

Sunt & multi alij articuli Huss, verissimi ibidem damnati, quos expediā, cū aduersarius me excitauerit, nam hoc ex ipsius Concilij verbis euidenter pbabo, Iohannis Huss sententiā nō fuisse, q̄ malus pontifex, aut in peccato mortali existens, non

fit pontifex habēdus, licet sanguinarij inquisitores, multos articulos ei in hāc rem impositos dānari curarint, Nec hic curo, q̄ me Boemorū patronum vociferantur, ipsius Concilij, qđ contra me iactant, ostendo & sequor verba, que si falsa inuenta fuerint, quid ad me: Sin vera, cur non sequar. Meum est (vt dixi) contra omnem vocabulorū utulorum, nominis dignitatis strepitū, verū dicere, & falsum negare. Sic enim Christiano faciendū esse credo. Et rogo, si non placeo nomine Christiani, fingant & sinant me interim velut Turcam aut quēuis infidelem eis opponere, meas rationes & autoritates, vt saltem sic videant & experiantur, quo studio possint fidem suam tueri, & q̄ facile sit dicere, Conciliū sic determinauit & q̄ facile sit id ipsum bene determinatū esse tueri. Dico ergo, q̄ iste articulus sit male damnatus Constantis, om̄is actus hominis, aut est bonus aut malus, ac respondeat qui se putet determinationē illam defendere.

Primū dicit Aplūs Ro: viij. Qui spiritu dei aguntur, ij filij dei sunt. Itē. Q. si quis spm̄ Christi non habet, hic non est eius. Hic quero cuius sit ille, q̄ nō est Christi: nonne diaboli & peccati. At qui seruus est peccati, facit nō nisi peccatū.

Secūdo, dicit idem Gal. iij. Qui cūq; ex operib⁹ legis sunt sub maledictō sunt. Ecce hic opera legis extra gratiā, dicit esse maledicta, ergo non neutra. Et dicit, Qui cūq; neminem excipiens, nec aliquod mediū inter maledictū & gratiā faciens. Nec valet qđ Aplm̄ hic de lege ceremoniali loqui dicit, q̄ ea tūc mortifera fuerit. Nam ex sequentibus patet, q̄ de oim̄ legum operib⁹ loquitur, cū inducat Mosen, dicentē. Maledictus qui non permanet in om̄ibus q̄ scripta sunt in libro legis. Deinde dicit Christū nos redemisse de maledictō legis. At Christus vere nos non redemit de lege ceremoniali post mortē eius abrogata, sed de lege quacūq; dans gratiā, vt possit impleri. Si ergo opera legis sunt maledicta sine gratiā, quāto magis nulla alia opera sunt neutralia, seu in genere mortū bona.

Tercio, Luce xij. Aut facite arborem bonā & fructum eius bonū, aut facite arbore malā & fructū eius malū, hic nihil mediū Christus permittit intelligi, sicut & ibidē dicit. Qui non est meū conera me est, & qui nō colligit meū, dispergit, vides q̄ aut cū Christo colligendū aut dispergendū, vel cum eo vel contra eū esse oporteat. At contra eū, non est nisi peccatū, nec dispergit, nisi qui peccat.

Quarto, Iohann: xv. Siquis in me non manserit, mittetur foras sicut palmas, & arefcer & colligent eū, & in ignē mittent, & ardet, Ecce arefcit & perit quisquis extra Christū est, Et tu dicis, neutrū, q̄ nec arefcat neq; virefcat, sed mediū se aliqñ habet.

Quinto, Ro: xiiij. Omne qđ nō est ex fide peccatū est, quod B. Aug: pro regula habet. Q̄ aut̄ dicūt, ibi fidem p̄ conscientia accipi, & Apl̄m loqui de ijs, qui cōtra conscientia operātur, q̄ q̄ hoc B. Aug: repellit, tñ age, sit ita. Adhuc stat sententia, qui non habet fidem in Christo, non habet conscientia bonā erga deū, ergo vel non credit, vel dubitat se placere deo in operibus suis, Si dubitat, peccat cōtra conscientia. quia nō credit firmē se deo placere, quare agit qđ credit nō bonū, & ita semper peccat. Sola aut̄ fides firmiter confidit se placere deo, & hac fide fit vt placeamus deo, quia hęc fides vere de deo beneficit, ac p̄ deo vero cū habet, p̄sumens bona de ip̄o iuxta illud Sap. i. Sentite de dño in bonitate, Impossibile est em̄ hominē saluū esse, & bene viuere, nisi de deo erga seipm̄ beneficit.

Sexto (vt omittā plura, ne plixior sim) adduco rationē, qua vitur fere S. Aug: p̄sertim cōtra Iulia. li. iij. & repetit eandē Greg. Ari. li. ij. q. xxviiij. Quę est hęc. Virtutes discernūtur finibus, nō officijs. Iam q̄libet virt̄ extra gratia, querit q̄ sua sūt, nec pōt q̄rere q̄ dei sunt, quia nō pōt in opus charitatis, de qua dicitur laude ppria. i. Cor. xij. Charitas nō querit quę sua sūt quare nulla virtus habet deū pro fine, nec pōt deū diligere sup̄ omnia & p̄pter deū. Alioquin gratia nō esset necessaria. Atq; hac sola causa sit, vt omnia opera bona gentiū aut naturalia, sint mala, q̄a sine debito carēt, Hoc est quod Apostolus Ro: iij. inuoluens prorsus oēs homines tam iudeos q̄ gentes, licet illi iustitia hęc sapientia q̄tum poterant, p̄stabant, dicit. Non est iustus, nō est intelligens, non est requirēs deum: omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt. Ecce, Nemo requirit deū & omnes declinant, nullus intelligit deū, nedum pro fine deū habet in opere suo, Vnde fidenter cōcludit d. Conclufit deus oēs sub peccatū. Ecce neminē excipit, omnes sub peccatū, quod & David dicit, Omnis homo mendax, a mendace vero, quid verum dicitur, Ab imundo quid mundum fiet, ait Sap.

Quod vero dicitur, Nonne Caiphas p̄phetauit verumt

Nonne Matt. vij. multi pphetauerūt in nomine Christi & multas virtutes fecerūt: Respondeo, vera, sed nō vere dixerūt, bona sed non benefecerūt. Quis enim non dubitat, quin meretrix, tam bonum aurum gester q̄ pudica matrona, & tam formosa quoq; membra habeat: sed nō tam bene gestat & vītur. Eosdem modo & bona illa opera sapientie, virtutū, donorū, cū sint gratuita dona dei, bona sūt valde, sed quia non in finem debitum referūtur, bona faciunt, sed nō bene. Quare e bonis donis dei, mala opera nostro vitio sūt. Ideo Christus illis dicitur est, Discedite a me omnes operarij iniquitatis. Quō sunt operarij iniquitatis, q̄ tanta bona fecerunt: nisi quia bonis male vsi sunt, etiā si hoc malo vsu, alijs p̄fuerunt.

Septimo, Si iustus in gratia, non potest facere bonum quin simul peccet, quāto magis iniustus, non facit bonum ac per hoc cōcludo, aut bonum aut malum esse actum hominis quemcūq; nec dari actum medium & neutrū, Antecedēs probabitur euidenter cōclusionē sequente.

Quare ad rem p̄positio nis redeūdo, Omnis Christianus quotidie penitet, quia quotidie peccat, non quidem p̄petrando crimina, sed non perficiendo, mandata dei: Et ad hoc probandū, sufficeret autoritas Iohan. in cōclusionē posita, q̄ fructiferos palmites purgat celestis agricola, Si sunt purgandi: sūt immūdi, si immūdi: sunt peccatores, si peccatores penitentiā indigent. Quare ad eos p̄tinet verbū Christi, penitentiā agite.

Secundo illud eiusdem Iohan. p̄rio. Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipso seducimus, & veritas in nobis non est, quam autoritatē beatus August. in multis locis adducens ponderat in verbo habemus presentis temporis, q̄ nō dicit habuimus, sed habemus, Quare quotidie peccamus & quotidie peccatum purgamus, ita ergo penitemus, nisi penitentiā dicas non esse peccatorū purgationē, contra omnium penitentiā, qui contritionē culpę deleticem, penitentię potissimam partē ponunt. Deniq; hoc verbo Iohan. nixus. B. Aug. lib. de natura & gratia audeo dicere, Si omnes sancti in vnū congregati quererētur, an peccatum haberent, quid essent (inquā) dicturi q̄ si dixerimus quia peccatū non habemus, nos ipsos seducimus & veritas in nobis non est: At nullum peccatum sine penitentiā tollitur.

¶ Tercio illud ps xxxi. Pro hac orabit ad te oīs sc̄tus in tpe oportuno. Ecce omnis sc̄tus orat pro impietate peccati sui, hoc aut̄ est poenitere vtiq; nec pōt dici qd̄ p̄ p̄terito, aut pro poena p̄teritū peccati orat, sed pro p̄senti, nam vt hoc ostenderet, adiecit, impietate peccati mei, pro hac orabit, non sc̄z pro peccato, quo aliqñ poena significatur, sed pro impietate peccati, q̄ est culpa, nam pro remittenda oratur, p̄ remissa gratias agianus.

Quarto, illud i. Timo. i. Venit Ihesus Christus peccatores saluos facere, quorum primus ego sum, non dicit fui, sed sum peccator iuxta illud Ro: vii. Scio q̄ nō habitat in me, hoc est i carne mea, bonū, Quod nolo malū hoc facio, & ego aut̄ carnalis sum venūdatus sub peccato. Sic Gal. v. Caro concupiscit aduersus spiritū, & spūs aduersus carnem, At cōcupiscere cōtra spiritū, peccatū est, quia prohibitū p̄cepto dei, Non concupisces, Quare hoc peccatū est p̄prie peccatū, & per poenitentiam diluendū, sicut Ro: vi. docet, destrui corp⁹ peccati, & nō obediēte desiderijs carnis. At desideria carnis, peccata & cōtra legē sunt diuinā, quare poenitētia p̄ eis opus est.

Quinto, Luce xiiij. putatis, quia ip̄i debitor es fuerunt p̄ omnibus hominib⁹ habitatoribus Hierusalē: nō, dico vobis, nisi poenitentiam habueritis, om̄s simul peribitis. Ecce omnibus poenitentiam indicit, Ita Luce vlt. Oportuit p̄dicari in nomine eius poenitentiam in remissionē peccatorū, in om̄es gentes. Ecce totū Euangeliū nihil est q̄ p̄dicatio poenitētię, ergo vita Euāgelica est aliud nihil q̄ poenitentia, Ideo Bern: recte dicit, Qui non assidue ad poenitentiam festinat, factio ostendit se poenitentiam non egere, qualis sc̄z sit longe absurdissimū, esse aliquem, qui poenitentiam nō egeat.

Sexto, Tota Ecclesia teste Aug: vsq; in finem mundi orat, Dimitte nobis debita nostra, Hęc aut̄ vox est poenitētię, ita vt Christus dicit, Si non remiseritis hominibus peccata eorū, nec pater vester remittet vobis peccata vestra, loquitur ad Aplōs sanctos filios dei, & vbi sunt eorū peccata: venialia quidē sūt, sed mortalia erunt, nisi remittantur. Sane sunt quidā, qui hanc orationem pro penis peccatorū orari garrunt, quos oportet tanq̄ verbi dei deprauatores cauere, Nam quid dicēt ad illd̄, Sanctificetur nomen tuū, adueniat regnū tuū, fiat volūtas tua: hoc sanctissimi etiā orant, at orando confitentur se nondum sanctificasse nomen dei, nondū in eis esse regnū dei, nec iustitiam eius, Sed querunt hac oratione regnū dei & iustitiam eius, nondum

nondū se fecisse voluntatē dei. At hæc omnia sunt debita culpa,
& peccata cōtra legem dei, qui vult nomen suū sanctū esse, in
nobis regnare, vultatem suā in nobis fieri, Nec putandum q̄
fictē oratur, quare sequitur, omnes vere orare, & vere sibi hæc
deesse confiteri. Et ita patet q̄ sola oratio dominica nos docet,
Primo esse nos quodidianos peccatores, & semp peccare. De
inde totā vitam esse pœnitentiā & orationē & cōtritionē.

Ex quo vltius sequitur, contra Cōcilij Constantiē, des
terminationē, omnē actū hominis esse malū extra gratiā, q̄
etiā actus iustorū in gratiā, nō est bonus, nec implet mandatū
dei.

Vltimo ad hoc vrgent tot Apostoli Pauli exhortationes
vt mortificemus mēbra q̄ sup terrā sunt. Coll. iij. Et facta car
nis. Ro: viij. Et renouemur i nouitate sensus. Ro: xij. Et carnis
curā nō faciamus in desyderijs eius. ibidem, crucifigam⁹ carnē
cū cōcupiscentijs. Gala. v. Quę omnia eo tendūt (vt clarū est) q̄
assidue pœnitendū sit, quia peccatū fomitis, assidue mouetur,
& noua desyderia pfert, ceu spinas & tribulos terra maledicta.
Gene. iij.

Cetera in resolutorio Con. i. ij. & iij. & con. Sed nec adhuc
video huius cōclusionis sententiā cōfutatā, neq; em tacta fuit
Lipsiē in vna syllaba. Eius etiā sententiā si neges, necesse est vt
neges omnes ferme libros B. Aug: cōtra Pelagianos, editos, qui
totus per omnia in hanc sententiā pcedit. Sequitur ergo hanc
nō esse doctrinā nouā, vt Eccius calūniatur, Sed Eccij propos
itio cōtraria huic, est nouus & vetus error, ad heresim pertinēs
Pelagianorū, nec Conciliū quicq; cōtra statuere habet, nisi ves
lit errare, sicut sepius fecit.

¶ CONCLV: II.

In bono peccare hominē & peccatū veniale, non
natura sua, sed dei misericordia solū esse tale, aut
in puero post baptisimū peccatū remanēs, negare,
hoc est Paulū & Christū semel cōculcare.

Tria ista conclusio cōprehendit, esse peccatū in bono ope,
Deinde peccatū nō natura, sed misericordia dei esse veniale, &
peccatū post baptisimū remanere.

Primū ita ostenditur.

Isaias, lxij. Et facti sumus in undi omēs nos, & quasi pann⁹

D

mensuraturę vniuersę iustitię nostrę. Hęc vel sola autoritas obseruat omniũ cõtradietoriũ os & gulam, cũ sit apertissima, esse nos oēs imundos, & nõ mõ iniustitias, sed iustitias q̄q; nostras ap̄t deũ. Sed scio quid hic soleat opponere, scz pphetiã loq̄ de iustitia nr̄a, quę ex lege est, quã Ap̄tus q̄q; dānat, In hanc sententiã & D. Hiero: cedere videtur. Sed verba pphetię sunt manifesta, loquitur em̄ in persona sua & totius fidelis populi, qui nõ iustitia legis, sed gratię iusti erant. Siquid m̄ & ipsi eandẽ escã manducauerũt, & eundẽ spiritũ fidei habuerunt, vt Ap̄tus dicit. Neq; em̄ iustitia legis cõfiteretur deo in humilitate, nõ est accusatrix sui in principio, sed inflata excusat se & iustificat, quare solius gratię iustificantis est dicere & confiteri sese esse imundũ & iniquũ. Secũdo nõ dicit iustitię nostrę, aut nos, sed om̄es nos, & vniuersę iustitię nostrę, neminẽ excipit, & nullam iustitiã mũdam asserit, ergo nõ potest trahi ad aliquos, q̄ non fuerint gratia iustificati, nec ad solam legalem, sed ad oēs, & ad om̄ẽ iustitiã eorũ. At certũ est aliquot inter eos fuisse, qui plus q̄ legali iustitia iusti essent, & aliam q̄ iustitiã legalem tũc fuisse simul, & tamẽ dicit om̄es imũdos & vniuersas iustitias pollutas. Quare vincit hęc autoritas & tam aperta verba cogũt cuiuscũq; interpretationem posthaberi suo apertissimo sensui.

Sed & illud malo intelligendi vsu dicit, q̄ iustitia legalis fuerit imunda ad iustitiã Euãgelicã comparata, quia lex vtrũq; ceremonialis erat bona, & a deo instituta, quare iustitia eiusdẽ non erat de se imunda villo modo, cũ tunc non minus cogerebatur ea seruire, q̄ decalogi p̄cepta. Ideo qui de iustitia legis tanq̄ imunda loquũtur, solũ respiciũt ad tempus Euãgelij, in quo est abrogata, non quia imũda, sed quia fiducia prebebat stultis contra gratiã dei, vt Ap̄tus ad Gal. & Ro. docet. Quare sicut ceremonialis iustitia erat bona & recta, & tũ imunda, ita & decalogi eorũ iustitia erat imunda, q̄ tũlibet bona, ppheta em̄ pro suo tẽpore loquitur, quo iustitia legis nondũ erat abrogata, alioquin dicendũ, qd̄ de eis p̄cepisset imũda seruire, qd̄ est detestabile. Stat ergo verbũ vniuersę iustitię nr̄ę imũdę, & om̄es nos imundi.

Secũdo illud Eccl̄. vii. Non est iustus in terra, qui benefaciat & nõ peccet. Solet autẽ & hoc verbũ sic eludi, q̄ iustus aliquid quando benefacit, aliquñ peccat, sed hoc non stabit, si em̄ hoc voluisset, suffecerat dicere, Non est iustus qui non peccet, quid

em̄ superflueret verbis, quasi aliquis sit iustus, qui faciat male? Non em̄ nisi iustus facit bene, & a bene faciendo iustus est, ideo vt exprimat vitium, addit, qui faciat bene, & nō peccet, Nam dū de operibus extra benefacta lē quī, sic dicit. Septies in die cadit iustus, & toties resurgit, Hic non addit, iustus qui benefacit

Tercio illud Ro: viij. Quod nolo malū, hoc facio, quod volo bonū, hoc non facio, Et infra. Cōdelector em̄ legi dei secundū interiorē hominem, video autē aliam legem in membris meis repugnantē legi mētis mee &c. Hic aduertamus Apl'm, cedant huic ratio & autoritas, siue Ecclesie siue Concilij, quoniam nā hic docetur, cuius cōtrariū, si angelus de cęlo docuerit, nō credam, Nemo hūc locū Apl'i mihi superabit, nec euadet. Primum hic idem vnus homo Paulus sanctus Ap'us, plenus gratia, simul delectatur in lege dei, s' repugnat legi dei, simul vult bonū scđm spiritū, non tamē agit ppter carnem, sed cōtrariū, ergo peccat dum benefacit. Nā repugnare lege dei, quis aliud q̄ peccare audeat intelligere? Non agere bonū, nōne cōtra legem dei est? At dum vult hoc bonū, eo ipso nō facit hoc bonum, sed malū cōtrariū, cū ergo nunq̄ sit sine repugnātia nunquā sine vitio benefacit, nunq̄ ergo plene implet legem dei, quare vt sic dixerim. Noluntas illa legis dei in carne semper est, quādo volūtas est legis dei, per hāc benefacit, per illā male facit, Nolle ē ex carne, velle ex spiritu, ideo oramus, vt fiat volūtas dei in terra (carne) sicut ī cęlo (.i. spiritu) sit, sic dicit. Velle mihi adiacet, perficere non inuenio, Hoc & scholastici dicunt, Q, homo sit difficilis ad bonū, & pronus ad malū, & tamē audent dicere, non esse peccatū in opere bono, quasi difficultas, q̄ impedit hilarem & liberam legis dilectionē, non officiat, q̄ minus legi dei satisfiat, q̄ nō nisi puro & libero amore implet. ps. i. In lege dñi volūtas eius, & i. Timoth. i. Finis legis caritas. Ita de Christo ps. xliij. Dilexisti iustitiā & odisti iniquitatē Concludit ergo Paulus, igitur mente seruo lege dei, carne autē legi peccati. Quid expressius dici potest, idem seruus, eadem seruitute, legi dei & legi peccati seruit? Adhuc negas peccatum esse, seruire legi peccati? Eadem fronte neges, bonum esse seruire legi dei. Est ergo omne opus bonum vitiosum cuiuscūq; hominis in hac vita, propter seruitutem peccati, qua tenetur captiuus in carne, vt legi dei semp debitor & peccator maneat hoc vno saluus, q̄ cū Ap'lo clamat. Infelix homo ego, quis me liberabit de morte corpis huius?

Quinto eadē eiusdem sentētia est Gal. v. Caro concupiscit
aduersus spm̄, & spūs aduersus carnem, hæc em̄ sibi inuicē ad-
uersantur, vt nō ea q̄ vultis faciatis. An etiā hic nō satis apertus
est Paulus? Concupiscere aduersus spm̄, peccatū est & cōtra les-
gem dei. At hæc duo manēt, q̄ diu caro manet, ita nō faciūt
qd̄ volūt. Volūt legē dei seruare, ne cōcupiscāt aliqd̄ cōtra les-
gem dei, sed nō faciūt nec implēt hoc velle, ideo manēt peccato-
res, & non vnū saltem opus faciunt, in quo nihil sit debiti, aut
defectus a lege. Hic vero obstrepūt, d. hic defectus pprie
peccatū nō est, ideo tenendus est vsus loquendi, & loquendū
vt multi. Respōdeo. Tuus vsus est perniciosus, q̄ a loquendi
vsu recessit, qui in sacris literis est, cuius theologos oportet esse
cōstantissimos obseruatores, Paulus dicit, q̄ seruit legi peccati,
& contra legem agat. At peccatū magis pprie dici nō pōt, q̄ id
qd̄ cōtra legē est, & legi peccati seruit, valeat ergo tuus loquēdi
abusus. Sed de hoc infra in peccato veniali.

Igit̄ tm̄ est ibi peccati, quantū nolūtatis, difficultatis, repug-
nātijs, Et tm̄ ibi meriti, q̄ tū volūtatis, libertatis, hilaritatis. Mixta
sunt hæc duo in om̄i vita & ope nostro. Non em̄ sine carne su-
mus, nec sine ea operamur, At qualis est caro, talia operat. Q̄
si sit tota nolūtatis, iam est p̄tm̄ ibi mortale & auersio, Tota autē
volūtatis in hac vita non est, ideo semper peccamus, dū bñtas
cimus, licet q̄nc̄ minus, q̄nc̄ magis, sc̄dm̄ q̄ caro minus fuerit
sit importuna cū sui simūdis desyderijs. Hæc ergo ē causa,
quare non sit iustus in terra, qui faciat bene, & non peccet, Est
autē talis iustus solū in celo. Cū autē homo sine ista nolūtate nō
sit, nec sine ea operetur, per hoc, nec sine peccato in ope bono
erit, Q̄ nō em̄ sine ea operari pōt, qui sine ea viuere & esse non
pōt. Quare iustus est velut instrumentū corrosum rubigine,
qd̄ deus suscepit expoliendū, qd̄ vbi corrosum est, male lecat,
donec perfecte sit expolitū.

Sexto, ad hoc valet illa parabola (Luce x.) Samaritani q̄
semiuiuū hominē infuso vulnerib⁹ oleo & vino, alligauit q̄
de vulnera, sed nūquid mox sanauit, non, sed curam eius com-
misit stabulario, donec rediret. Itaq̄ ecclesia stabulū est, in quo
accepta gratia baptismi, quotidie curamur a peccatis, Et opa
nra talia sunt, qualia eorū, qui incipiūt sanari, sanati autē nō dū
sunt, q̄ patet, q̄ sint partim egra, partim sana, multū ab his dis-
tancia, q̄ sani perfecte faciunt. Inde Christus Matt. vij. Aplos
plane malos appellat, dicens. Vos cum sitis mali, nō stis bona
data dare filijs vestris, Si autē sunt mali, iā stabit eiusdē dñi snia.

Arbor mala nō pōt fructus bonos facere, & im̄ facit bonos,
q̄m̄ sunt arbor bona, & e contra, Q̄ aut̄ hęc intelligentia, aut
v̄sus loquendi ap̄ theologos perijt, in causa est q̄ relictis sa-
cris literis, ceperūt de his rebus diuinis humano (ideſt faciliore
vt ip̄i putant) modo loqui, & sic paulatim amiferūt, & ſenſum
ſcripturę, cuius verba tanq̄ vafa reliquerūt ſimul, q̄ cū in bap-
tiſmo remitti omnia peccata ſciunt, ſtatim intulerūt, nullū ibi
relinqui peccatū, Ideo fomitē non peccatū, ſed infirmitatem,
contra expreſſum textū Ap̄li appellantes, cū peccatū remittat̄
ibi, non vt nō ſit, ſed vt nō imputetur (vt B. Aug: ait) Eſt ergo
peccatū ibi veriſſime, niſi q̄ non imputatur, eo q̄ ceptū eſt ex-
pelli, Ideo reatus quidem ſolutus eſt, ip̄m aut̄ manet, donec &
ip̄m expellatur. Sumus em̄ in phaſe, i. tranſitu de p̄tō ad gra-
tiam, Q̄ ſi ceſſes illud expellere, ac p̄ non peccato habeas, iam
paſtū non ſeruas baptiſmi, & redit reatus eius, paſtus em̄ es, te
peccatum expugnaturū, ac diabolo pompilq̄ eius relictaturus
rum, quod eſt de peccatis extra te poſitis intelligis & tuū pecca-
tum intus nullū eſſe putas, nec recte baptiſmi ſacramentū intel-
ligis nec accipis, Nihil ergo differt peccatum fomitis a quolibet
crime poſt vel ante baptiſmū, cū ſit equę contra legem dei
ſicut quodlibet aliud, niſi q̄ non imputat̄.

Quare quid aliq̄ in Theologia ſcholastica didicerint ipſi vi-
derint, Ego ſcio & cōfiteor, me aliud nihil didiciſſe, q̄ ignoran-
tiam, peccati, iuſtitię, baptiſmi, & totius Chriſtianę vitę, nec
quid virtus dei, opus dei, gratia dei, iuſtitia dei, fides, ſpes, cha-
ritas ſit. Breuiter non ſolū nihil didici (q̄ ferendū erat) ſec non
niſi dediscenda didici, omnino cōtraria diuinis literis. Miror
aut̄, ſi aliq̄ ſœlicius didicerint, Qui ſi aliquiſint, candidę eis gra-
tulor. Ego Chriſti amiferam illic, nūc in paulo reperi.

Septimo, huc parabola Matt. xij. pertinet. Simile eſt re-
gnū cœlorū fermento, quod acceptū mulier abscondit in faris-
ne ſatis tribus, do nec fermentaret totum, Satū genus menſurę
eſt hebraicū, modū & dimidiū continens autore Hiero. Que
aut̄ ſint tria ſata iſta farine, modo nō eſt locus dicere. Sat nūc eſt
farinā eſſe nos homines, fermentū absconditū, Chriſtū, gratiā
nobis largitā in ſpiritu fidei. Sed ſicut fermentū non ſubito fer-
mentat conſperſionē totam. Ita gratia infuſa, non mox diffun-
ditur per totū corpus, ſed paulatim totū hominem fermentat,
ſibiq̄ ſimile reddit. Quare peccatū ibi reliquit̄ eſt, ſed quia ce-
ptum expurgari, non imputat̄ expurgatori, hoc eſt em̄ in bap-
tiſmo omnia peccata remitti, non imputari ſcz, non aut̄ penitē
D iij

tus euacuari. Error ergo est & humana sunt cōmenta, q̄
peccatū, quo ad formale suū tollitur, formale autē appellatur,
priuationē gratiæ, materiale ip̄m sōmitem vel habitū. Reatus
tū tollitur, formale autē tū manet, quantū materiale, hoc est,
priuatio gratiæ, tanta ibi est, quanta est concupiscētia reliqua.
Oportet em̄ in locū concupiscētiæ succedere charitatē, quæ nō
est, ubi cōcupiscētia est, Causa erroris est, q̄ subiectum gratiæ
dant solā animā, eiusq̄ nobiliorē partē, Deinde q̄ carnem &
sp̄m distinguūt metaphysicē, tanq̄ duas substācias, cum totus
homo sit sp̄s & caro, tū sp̄s, q̄tū diligit legem dei, tū caro,
q̄tum odit legē dei, Sic sanitas & morbus iuxta sunt in eodē
corpe aut eodem loco carnis. Ideo em̄ iuxta Salomonē, Ne
mo gloriari potest se habere mundū cor, q̄a caro, id est affectus
carnis & cōcupiscētia quæ est fermentū vetus nequitie, totum
homīnē corrumpit. Iuxta Gen. viij. Nō p̄manebit spiritus mes
us in homine, quia caro est, inquit, non carnē habet, quia toto
affectu cordis carnem sapit. Quare fermentū nouū quæ est
charitas rursus misceat huic fermento veteri, vt ip̄som etoto
homīne eñciat, primū de corde, deinde de toto corpe & omī
bus membrīs.

Octauo, Illud preualidū in psal. clxij. Non intres in iu
diciū cū seruo tuo, quia non iustificabit in conspectu tuo om
nis viuens. Hic quero, an ille iustus, quē singunt, cum in ip̄so
pulcherrimo merito iā actualiter fuerit, etiā sit numerāndus in
ter eos qui viuūt. cum psal. om̄is viuens vniuersaliter dixerit
Si inter eos numerat, non iustificabitur corā iudicio dei, vt hic
dicit. Cur hoc quæro: si sine peccato est in opere bono, non
potest damnari a deo, qui iustitia est ipsa, nihil magis amans
q̄ iustitiam, nec timendū q̄ iustus iudex, iustitiā damnet. Si au
tem damnat, iam sine peccato nō est, & contra legē dei inueniē
egisse. Non em̄ damnatur, nisi qui legi dei nō satisfecit.

Q̄ si is non iustificabit in iudicio dei, qui seruus dei est, nec
om̄es viuentes, inter quos necesse est sanctissimos aliquos esse,
si Eccliam sanctā, sanctorū cōmunionem in terris viuere credi
mus, qui tū legem implent, q̄lis putas furor est eorū, qui dura
gratiā & extra Eccliam insaniūt. legem posse impleri ex natura
libus viribus, quo ad totam substāciā facti, licet non ad inten
tionē precipientis. Ad hoc, vt iterū ad articulū iustitiæ Con
stantij damnatū redeam, q̄tus error est. Actum neutrū & non
malum inueniri dicere, quando actus iustorū non est iusticia

bilis coram deo? Quibus recte illud Hier. dici potest. Ecce quibus iudicium non erat, ut biberent bibentes bibent, Et tu innocens eris: Non eris innocens. Et. i. Pe. iij. Si iustus vix saluabitur peccator & impius ubi parebunt. Et vide monstra quae hinc sequuntur. Impio, extra gratiam, in suo opere bono tribuit, nec veniale peccatum, sed solummodo, non meritorium, cum hic iusto in opere bono tribuat a deo peccatum, ut si iudicio dei sistatur, non possit iustificari, (hoc est mortale & damnabile) quanto ergo magis impij opa bona sunt damnabilia & mortalia nequaquam neutralia seu media, Et adhuc gloriant Theologiam scolasticam, non esse contra Theologiam sacram, cum hac ratione melior esset conditio peccatoris quam iusti, ubi ille non peccaret, i quo iustus peccaret. Hinc iam videmus unde fluant sanctorum patrum sententiae.

Aug. li. ix. Confess. Ve hominum vite quantumcumque laudabili si remota misericordia indicet. Quid hic quae sequitur? Nonne omne peccatum esse omnino mortale ex natura sua, sola autem misericordia dei veniale? Nec mirum sane, quia omne peccatum est contra legem dei, At contra legem dei esse iam grauissimum est quantum in ipso est. Necessesse est enim perpetuo separari a deo, quicquid quodcumque contra legem dei est, cum nihil inquinatum intraturum sit in regnum caelorum. Deinde cum nec apex sit pretorius a lege, qui non fiat, necesse est nec veniale quidem peccatum remanere. Eloquia enim domini Casta, argentum igne probatum, purgatum, septuplum. Itapurum esse oportebit & hominem, alioquin saluus non erit, quia apex vnus non preteribit.

Quocirca grauis error est iterum Theologorum, peccatum veniale penitus nihil curantium & garrientium, quod veniale peccatum, deum non offendit, aut solum venialiter offendit. Si tam leuis offensus, cur iustus vix saluus erit? cur non sustinet iudicium dei, & iustificari iustus non potest? cur tam serio & non venialiter nec improprie orare cogimur, Dimitte nobis debita nostra. Et fiat voluntas tua. Adueniat regnum tuum. Sanctificetur nomen. Nonne apparet hos Theologos, primum extinguere timorem dei in hominibus. deinde puluillos & ceruicillas sub manibus & capitibus eorum ponere ut Ezechiel dicit, ac orationes eorum remittere & spiritum extinguere? Non est leuis momenti (dicant quid velint) legi & voluntati diuinae, vel vno pilo dissentire, nec res leuis, misericordia diuina, quae veniale ignoscit. Ita illi legem & voluntatem ac misericordiam diuinam, pene p

Ignauia habent, ne ferueat oratio, neue ardeat gratitudo iustorum. Attēdamus ergo a fermento isro pharisaico.

His interim satis factū est. Eccianā secūdam ppositionem esse & erroneam & impiā, quādo negat iustum in omni opere bono peccare. Aut iustū peccare mortaliter (si iudiciū diuinū spectes.) Aut peccatū in baptisato remanere. Hæc em̄ humanis somnijs cōcepit, qui in sacris literis, quid peccatū aut opus bonū sit, nec legit nec intellexit.

Iterum Aug. lib. i. retract. xxix. vbi quesuisset an mandata dei fuissent ab Apl'is impleta om̄ia, dicit oīa, mādata implentur, quādo quicquid nō impletur, ignoscit, quia in eis dē mandatis est & illud, quod tota Ecclesia vsq; ad finem mundi orat. Dimitte nobis debita nostra. Videsq; mandata non opantibus hominibus, sed ignoscente deo implent. Quid aut̄ ignoscitur in operibus mandatorū, nisi peccatū. At non leuis est ignoscētia, quā diuina maiestas donat. Desinant ergo veniale peccatū leue facere, ad cuius remissionē, nō homo, nō angelus, sed misericordia æternę maiestatis necessaria ē. Deinde nō leue mādatum est, quod eadem maiestas, iussit orare, (vt Aug. hic dicit.) Dimitte nobis debita nostra. Diuina maiestas veniale peccatum tanti facit, vt pro eo delendo, preceptū statuat orandę misericordię suę, & homo sibi securitatē in illo fingat. Ve illi per quem tantum scandalū venit.

Iterum, idem Aug. Epist. xxix. ad beatū Hiero. de virtutibus disputans, d. Et vt generaliter breuiterq; cōplectar quē de virtute habeā notionem, quod ad recte viuendū attinet. Virtus est charitas, qua id quod diligendum est diligitur. Hæc in alijs maior, in alijs minor, in alijs nulla est. Plenissima vō, quæ nō possit augeri, quod diu hic viuut homo, est in nemine, quod diu autē augeri potest, pfecto id quod minus est quod debet, ex vitio est. Ex quo vitio, non est iustus in terra, qui beneficiat & nō peccet, Ex quo vitio, non iustificabit in conspectu dei omnis viuens, ppter quod vitium, si dixerimus, quia peccatū non habemus, nos ipsos seducimus, ppter quod etiam, quumlibet psecerimus necessariū habemus dicere, Dimitte nobis debita nostra cum iam om̄ia in baptismo, dicta, facta, cogitata dimissa sint.

Hæc clarissimi patris clarissima sententia, nonne predicta omnia confirmat, quod defectu charitatis reliquā nimirū concupiscentiā, causam facit peccati in quolibet opere bono.

D. Hierony. li. ij. cōtra Pelagia, tractās illud psal. xij. dixi. Cōfitebor aduersum me iniustitiā meam & tu remisisti impietatem.

tatem peccati mei, p hac orabit ad te ois sanctus i tpe oportuo.
Si sanctus est, inquit, quo orat p impietate: si iniquitatem
habet, qua ratione sanctus appellat. Tandem plurima scripturæ
testimonia, psertim Iob adducens, concludit. Ecce Iob noster
imaculatus & sine qrela, & abstincens ab omni malo, quali sine
iustitiæ coronatur, vt misericordia dei indigeat.

Idē s; primo. Tūc iusti sumus, qñ nos peccatores fatemur,
& iustitia nostra nō ex proprio, sed ex dei cōsistit misericordia,
quare miserentis est & ignoscentis dei, nō volentis neq; currena
tis hominis.

Addamus Grego: in Moralib⁹, primo super illud Iob ix.
Non iustificabitur homo cōpositus deo, sanctus, inquit, vir,
quia omē meritū virtutis nostrę vitiiū esse cōspicit, si ab interno
arbitrio districte iudicetur, ideo recte snbiūgit, si voluerit con
tendere cū eo, non poterit vnū respondere pro mille.

Secūdo ibidē super illud. Si repente interroget, quis respō
debitur quia: (inquit) si remota pietate discutitur, in eo examie
etiā iustorū vita succumbit.

Tercio ibidem super illud. Si habuero quippiā iustū, non
respondebo, sed meū iudicē dep̄cabor, vt em̄ (inquit) sepe dixi
mus. Ois humana iustitia, iniustitia esse cōuincitur, si districte
iudicetur, prece ergo post iustitiā indiget, vt q̄ succūbere dis
cussa poterat, ex sola iudicis pietate cōualecat.

Quarto ibidē. Verebar omnia opera mea, sciens, quia non
parcis delinquenti. Ecce vir sanctus in operib⁹ omib⁹ nō ma
lis (q̄ nō faciebat sanctus vt testatur dñs de eo i principio libri)
timet & deliquisse se sentit, ac minus fecisse. Ibi Gregorius di
cit, quę aperte egerim video, sed quid intus latenter pertulerim,
ignoro.

Quinto ibidē, si fulserint velut mūdissimæ manus meę, in
fordibus tinges me &c. Greg: Quia quousq; pena corruptiois
astringimur, quilibet rectis operib⁹, verā mūdiciam nequaq;
apphēdimus, sed imitamur. Et infra quis per studia redę opa
tionis exerceat, in tua tñ notitia video, quia mūdus non sum.
Et in fine moralitū. Quis inter ista remanet salutis locus, qñ &
mala nra pura mala sunt, & bona nra, q̄ nos habere credimus
pura bona esse nequaq; possunt.

Vides ergo, omē opus bonū esse partim malum, etiam in
tamis viris, imo qd̄ amplius est & mirabile, quo pot vtūm q;
verū esse, q; Iob sese confiteretur peccatorē per totū librū, quem
dñs in principio eximie laudat & iustū pronūciat. Neq; enim

E

deus mentitur, neq; Iob mentitur, quem non mentiens deus, utiq; de veritate laudat, Est ergo verissime peccator Iob, sicut vere confitetur, est etiā verissime iustus, sicut deus eū cōmendat, quō hęc cōuenient nisi q; reuera peccator fuit, sed sola dei ignoscente misericordia iustus.

Dicitur autē hic quidā, verū quidē est, Nullus est iustus si cū dei iudicio competur, imo inquit, sic nec angeli iusti sunt. Respondeo, hoc vltimū blasphemū est, quia deus mirabilis est in Beatis (vt Apl'us ait) nec eorū iustitia, nrē iustitię modo pensanda est, Sūt em̄ plene & pure iusti, etiā dei iudicio, verū nos, quia in p̄tō nati, & peccatū velut naturā induti, sine peccato non sumus, donec similes angelis erimus.

Primū autē pro me facit, nam ideo dixi, nullū esse peccatū naturā sua veniale, sed om̄ia dānabilia, q; autē venialia sūt, dei gratiē (q; magnipendenda est) tribuendū est, ideo ne parū p̄s datur diuinę maiestatis misericordia, necesse est venialia p̄tā maximi facere.

Rationē etiā addemus dictōrū.

Necesse est hoc mandatū impleri, Diliges dñm deū tuū ex toto corde, ex tota ania tua, ex totis viribus, ita vt nec iota nec ap̄ex p̄tereatur. At cū ex Apl'o Ro: viij. pbauerim⁹ peccatū & concupiscentiā in mēbris repugnare legi dei, clarū est, q; nec ex toto corde, nec ex tota anima, nec ex totis viribus diligere vll⁹ possit, vbi em̄ cōcupiscentiā in corde, in aia, i virib⁹ est, ibi nō totū cor, nō tota anima, nō totę vires diligūt, ac per hoc tantū peccant, quā ibi reliqua est cōcupiscentiā seu p̄tām, atq; sic de hoc p̄cepto oēs sub p̄tō tenet conclusos, vt oīm misereat.

Verū inuenerūt hic glosam, qua in mille annis vix data est pestilēti or, scz, q; deus nō requirit perfectā impletionē huius & similiū legū, cū Christus clare dicat, nec iota nec ap̄icē a lege p̄tereunda. Ideo timendū est istos doctores esse inter eos, quos describit Ch̄us d. Qui ergo soluerit vnū de mandatis istis minimis, & sic docuerit homines, minimus vocabit in regno cęlorū. Nō ergo dicendū est, deus nō requirit perfectū mandatū, hoc em̄ est mutare mādatū dei, sed ignoscit qd minus facim⁹. Nō autē ignoscit stertētib⁹, sed opantibus timentib⁹ & cū Iob dicentib⁹. Verebar oīa opa mea, sciens qm̄ non parcis delinquenti, illi vero docēt, q; p̄car delinquenti, dū dicit nō requirit, Caue ergo ne putes a te nō requiri totū mandatū, ne forte ignores te quātū debeas deo, ac per hoc supbias ac tepid⁹ fias, gras

tiā eius fastidians, ad quā te q̄ maxime virgere voluit mandato
tibi impossibili.

In fine itē induco orationē dominicā, quę sola plus &
melius erudit animā de lib. arb. gratia & peccato, quā oēs res
centiorū theologorū libri & argutię disputatio nū.

Qui ergo orat, sanctificetur nomen tuū, petit sine dubio
qđ non habet, non em̄ fictis verbis apud deum ludere licet. Si
nō habet, ergo pollutor nominis dei. At nomē dei non san-
ctificare, sed polluere, leue existimamus?

Ita qui orat regnū dei aduenire, qđ est iustitia & pax & in-
tra nos (vt Christus & Paulus docent.) Nonne cōfiterur se iniu-
stum & iustitia indigentem? Ad hęc orant, nō nisi filij dei ius-
ti & sancti.

Ita qui dicit, Fiat voluntas tua. Nonne rebellem se deo esse
cōfiterur? An non est peccatū dei voluntatē non fieri? Vbi nūc
liberum arbitriū? An nō hic de se desperat, ad solam gratiā cō-
fugit, non nisi peccatū sibi tribuit & impossibilia mandata dei
sibi esse confitetur? Vbi hic est facere, qđ est in se, qū iusti orant,
& peccatores sese tot modis cōfitentur? Ita in omī ore hęc ora-
tio voluitur. Et adhuc Theologi liberū arbitriū, peccatū, gra-
tiam, tot studię & questiōibus non inuenerūt, quid faciāt aut
possint. Recte ergo dixi, oportere hominē, de suis opibus dif-
fidere & remissis manibus & pedibus, gratiā velut pallicum
operis artificem implorare, licet hanc sententiam Eccius cū fas-
tiosis suis in singulare suę inscitie argumentū damnaverit.

Facessant ergo nugę & argumenta humana, qua dicūt vn⁹
& idem actus nō potest esse acceptatus & deacceptatus, qđ esset
bonus & non bonus. Hoc em̄ subtilitatis Scotice induco, vt
ostendā, qđ longe absint a veritate, dum res istas diuinas, huma-
nis ratiūculis incipiūt metiri. Nam nisi scripturę veritatē igno-
rarēt, ista nō dicerēt. Et si recte itelligerēt materiā grę p̄ti & lib-
arbitrij non istas cauillationes, pro bonis rationibus ducerēt.

Dico ergo, Idem actus est acceptatus & non deacceptatus, qđ
aut non deacceptatur (oportet em̄ eorū verbis vtī,) non est bo-
nitas actus in causa, sed ignoscētia diuina, quę nisi esset, nul-
lus esset acceptatus. Quare satis patet, qđ sunt ignari diuinę mis-
ericordię ac p̄ hoc & Christi, dum opus bonū inueniūt accep-
tatione dignū, sine misericordia ignoscēte.

Dicerent rursus, Cur ergo, i. Iohann. v. dicit, Qui natus
est ex deo, non peccat. Respondeo, Impossibile est vt peccet
filius dei quicūq;. Verum tamē iuxta est, qđ peccat, sed quia

B ij

ignoscitur ei, ideo vere etiā peccās nō peccat, nisi Paulus non
fuit natus ex deo Ro: viij. vbi seruire se dicit legi peccati, aut ipe
Iohan: mentitus est contra seipm, vbi dicit. Si dixerimus, quia
pctm nō habem⁹ nos ipos seducimus, & veritas in nobis nō ē.
Sequitur exp ositio & cōcordia quā dedi, Si autē confessi fueri-
mus peccata nra, fidelis est & iust⁹, vt remittat nobis pctā nra,
Sic cōfiteb⁹ remittit & facit, vt peccatores nō sint peccatores.
Neganibus autē reseruat & facit, vt iusti non sint iusti. Proinde
diffinitio iusti in hac vita est hæc. Iustus primo accusator ē sui.
Ideo iustitia Christiana, est accusatio sui. Qz cito perit accusatio
sui, statim recedit quoq; iustitia, hos cōfessores Christus gestat
in triūpho suo, Iesus Nazareus Rex Iudeorū. i. confessorem
hoc est verbum bonū & suauē, qd Ap⁹us. i. Timo. i. iucūdis-
me resonat, fidelis sermo & omni acceptiōe dignus, quia Ie-
sus Christus venit in hūc mundū peccatores saluos facere, quo-
rum primus ego sum. Igit stat mea secunda ppositio, & cla-
ret quō peccatū remaneat post baptisimū, & in omi ope bono
sit peccatū (si misericordia nō succurrerit) in ortale, & nulli esse
natura sua veniale. Quare iterū stabilitur, qd mpro magis act⁹
impiorū, sūt mere mali, & sic omis actus aut bonus aut malus
contra determinationē Concilij Constantiē. i. Thomistarū qd
ibi regnasse apparet.

Ex his etiam inferitur, sibi, arb. esse mere passiuū in omi actu
suo, qui velle vocat, & frustra garriri distinctio nem sophistarū
actum bonū esse totū a deo, sed nō totaliter. Est em totus & to-
taliter a deo, quia volūtas, gratia non nisi rapitur, trahitur, mo-
uetur, qui tractus redundans in mēbra & vires seu anīe seu cor-
poris, est eius actiuitas, & nulla alia, sicut tractus ferrē secātis lig-
num, est ferrē mere passiu⁹ a sectore, nec ad tractum suū quicq;
coopatur, sed tñ tracta iam in lignū operat, impulsā magis q;
impellens, quē serratio opus eius cū serratore dicit, cum tamē
mere patiat, sed de hoc suo tempore latius.

¶ CON: III.

Qui opus bonū aut pœnitentiā, a peccatorū de-
testatione ante dilectionē iustitię incipi, nec in co-
pœccari, asserit hūc inter Pelagianos hereticos nu-
meramus, sed & contra sacrū suū Aristotelem de-
sipere probamus.

Ista cōdusio ex p̄cedentibus firmiter probat. Si em̄ verum est, adeo nullū opus bonū ante gratiā fieri posse, vt nec in gratiā pure bonū fiat. Penitentia aut̄, bonum opus nimirū sit, necesse est eam gratiā p̄ueniente inchoari. De penitentia em̄ salutaris loquimur, nō de penitētia Iudę aut damnatorū. Est ergo ex p̄esse heresis pelagiana, dicere, penitentiā ante dilectionē iustitię incipi, Dilectio aut̄ iustitię, gratia dei est, nō natura. Verum vt Ecclesię p̄positionis impietate manifestius videamus, rem paulo altius incipiamus.

Docui ego in resolutionibus & sermone de penitētia, peccatorū recordationē ante am̄ orē iustitię nemini esse salutarem sed noxiam, ideo primū conā dum vt iustitia diligat, tum am̄ ore iustitię peccata detestent. Quam doctrinā, Ecclesiā molestia, nō hereticā quidem noīauit, sed Euangeliō & sanctis patribus contrariā asseruit. Ideo magnifico titulo suis p̄positionibus p̄fixo, contra nonā doctrinam (eadem modestia,) se disputaturum ebuccinauit.

Age, Paulū Ap̄l̄m videamus, qui Ro. iij. dicit. Lex iram opatur, vbi em̄ non est lex nec p̄uaricatio. Et. v. lex subintravit vt abūdaret delictū. Et Gal. iij. Lex p̄pter transgressionē p̄posita est. Et. i. Cor. xv. Virtus peccati lex. Quibus om̄ibus id vult Ap̄l̄us, q̄ per legem peccata potius augent̄ q̄ tolluntur, & concupiciā magis irretitur, quo magis phibetur, sed om̄niū manifestissime Ro. viij. occasione accepta, peccatū, per mandatū, operatū est in me om̄ne concupiscentiā. Stat ergo sententia, Quod si sine gratiā, lex occidit & auget peccatū, & si foris cohibet manū t̄n̄ intus eo magis inuitū accendit animū. Cum ergo peccator ante gratiā iustus peccata sua discutere, necessario legis dei memoret, contra quā peccauit, necesse est vt concupiscentias retrahat, & legem odiat, quam sola gratia diligere facit. Ita fit, vt hypocrisis fiat & peior q̄ prius, dum simulat se odisse peccata que vere, nec odit nec odisse p̄ot, nisi legem prius dilexerit, immo plus iam diligat peccata q̄ prius, atq̄ idip̄m si auderet, sine dubio fateretur & ipse. Quare istis pestilentibus & hereticis doctrinis, repletur Ecclesiā hypocritis, dum raro de dilectione iustitię, semp̄ autem de odio peccati docent, nec quō ad odiū peccati perueniat, aut sciunt, aut docent.

Et quid moror: Cum ipse Ecclesiā meus cōcedat, lib. arb. ante gratiā non valere nisi ad peccandū, qua insania dicere audeat in ista pelagiana p̄positione, q̄ nō modo nō peccet, sed scđm̄ Euangeliū, & scđm̄ patres agat, qui penitentiā a detestatione

peccati incipiat, hoc est, a peccando, poenitere incipiat, cū ante gratiā, nō nisi peccare deur in homine. Deinde etiā scholasticū corū sentētia est, contritionem fieri oportere in charitate, ergo charitas prior contritione, At charitas amor est legis & voluntatis diuine, Quod si & ipse suā ppositionē intelligit de peccatorū detestatio ne ex charitate fluente. Quae est ergo impudentia & temeritas, hoc appellare doctrinā nouā & contrariā Euangelio & sanctis patribus: quare dico. Si ppositiōem suam meq̄ vult esse cōtrariā, hereticā pelagianam tenet sententiā, si consonā, temere & stulte eam nouam doctrinā, & contra Euangelium esse iāstiat.

Deinde nec Aristotelem suū intelligit, qui & ipse, licet cecus gentilis, acutius tñ Eccio meo vidit, omnē actū virtutis ab electione libera & voluntate ac amore pficisci, atq; priuationē nec nosci, nec odiri posse, nisi cognita & amata repositiua, pētiā aut priuationē esse oēs dicūt, iustitiā aut repositiua.

CON: III.

Deus mutat penā eternā in tēporalem, scz Crucis portandē, cuius Canones aut Sacerdotes, nec statuendē, nec auferendē habent vllam potestatem, q̄q̄ id, ab adulatoribus noxiis seducti, p̄sumere possunt.

Huius ppositionis nullā adhuc cōsulationē audiui, nisi q̄ in cōtrariā Eccij conclusiōe, d̄ hoc esse repugnans scripturę & vsui Ecclesie, venū an aliā ille scripturam & Ecciam habeat, ignoro, forte ecciam malignantium & eius abusum intelligit, & scripturā, bullas & literas eorū. Mihi sufficit, q̄ Ecclesia i hīs quę deus vult & facit, prorsus nihil possit, p̄ter orationē, Claves habet, quib⁹ vtiur in terris, Nec video quō ligare aut soluere possit, cuius prorsus nullā pōt h̄e notitiā, cū vsui clauū necessaria alleratur scientia. De ijs abūde in resolutionib⁹ meis, quas vbi confutatas videro, cedam.

CON: V.

Quilibet sacerdos debet absolueret penitentem a pena & culpa, aut peccat eque peccat, superior p̄latus si occulta sine causa resequat rōnabilissima,

quantūlibet vsus Ecclē, id est, adulatoriū resistit.

Et hęc vsui sanctę Matris Ecclesię aduersam Ecciana arguit
ppositio. Ego vero, nō quid fiat, sed qd fieri debeat, disputo,
qd autē sacerdotes restringuntur per Ep̄os, & Ep̄i per Papā, q̄ mi-
nus id possunt, qd debent, quo iure id fiat, fateor me ignoras-
se, vsū video, ius quero, ius inq̄ diuinū. Nam humanū &
vsū pro eodē accipio. Cū em̄ presbyteri & Ep̄i iure diuino
sint idem, & olim idē fuerint, dū populorū curā haberent, p̄-
dicando & ministrando, nō video, q̄ iure, Ep̄i relicto officio
presbyteris, ius tñ presbyterorū secū ascendentes sustulerūt.

Multa sunt & alia in iure & vsu Ecclē, quę nō capio, quō
fieri poterūt. Quale est iuramentū Ep̄orū, qd pro palliis pres-
tare coguntur, & in meram seruitutem iniquissimę Romę
capiunt. Qualis est mensis papalis & gratię expectatiuę. Qua-
les reservationes casuum, & infinita his similia. Quę sūt quis-
dem, sed contraria fieri debent.

CON: VI.

Fortē satisfaciūt anīe in purgatorio pro peccatis,
sed q̄ deus a morituro plusq̄ voluntariā mortem
requirat, vanissima temeritate asseritur, quia nullis
modis potest probari.

Et hanc nemo adhuc tetigit, & abūde satis de his rebus alibi
scripsi, nec multū nocet q̄ Ecciana ppositio, erro neū dicit q̄
quid hęc mea ppositio statuit, quia multū multa loquūtur, ne
ergo eadē repetam, illuc remitto vbi dixi.

CON: VII.

Neq̄ quid fides neq̄ quid contritio neq̄ quid li-
berum arbitriū sit, ostendit se nosse. Qui liberum
arbitrium actū suorum, siue bonorum siue malo-
rum, dominū esse balbutit, aut non sola fide ver-
bi quem iustificari, aut fidem nō tolli, quolibet cri-
mine somniat.

Tres errores Eccianos hęc signaui.

Primus q̄ liberum arbitriū sit dñs actuum suorum, quod

vna solus Apl'i autoritas satis cōsultat, Ro. vi. Fuistis serui peccati, liberati autē a peccato, serui facti estis iustitiæ, ita in quocunq; vite statu sumus, serui sumus, seu cōcupiscentiæ seu charitatis. vtraq; em̄ dominabit lib. arbitrio, sic Christ⁹ Iohan. viij. Qui facit peccatū, seru⁹ est peccati. Ita & Petrus. ij. Pe. ij. a quo em̄ quis supatus est, huius & seruus est. Si dices, Est tñ aliquo verum sensu, lib. arb. esse dominū, nō excludendo gratiam, Respondeo, siue sit sensus siue non. Theologū decet loqui ad vñam Theologiæ & sacrę scripturę. Et cum in suas repetitas loquēdi regulas cogāt om̄es Christianos, cur tam liberi sunt cōtemptores, regulæ diuinę: Fateor liberū arbi. posse dici dñm, Principē, Episcopū, Regem, & alia quęcunq;, sed hęc periculo gratiæ dei, & scripturę intelligendę dicitur, quæ seruitutis vocabulo non signat, & qui aliter lib. arb. intelligit, nō intelligit.

Alter error, magis noxius, & qui euidenter indicet Eccium meū nescire, quid fides sit, dum negat eam solā iustificari hominē, sed nec quid sit iustificari, intelligit.

Dicimus ergo cū Paulo Ro. i. Iustitia dei reuelatur in illo ex fide in fidem, sicut scriptū est. Iustus ex fide viuet, An Apl'us ab Eccianis docendus fuit, vt glosam illam mirabilē adderet, sed non ex sola fide: Item Ro. x. Corde creditur ad iustitiā, vide, vt hic soli fidei tribuat iustitiā, adeo vt solū cor nominet ceteris membris quæ operent, tacitis. Ore inquit confessio fit ad salutem, sed vbi iam iustificatus est per fidem.

Dicam ergo, vt nugas istas insulas sophistarum pteream. Nulla opa iustificāt seu iustum faciunt sed sola fides, iustificatus autē facit opera, sic em̄ habet sensus scripturę, vt iustificatio sit prior opibus, & opera fiāt a iustificatis. Nō em̄ vt errat Aristoteles, iusta faciēdo, iusti efficiūtur, sed iusti facti, opamur iusta, sicut non sit Epūs, opera Episcopi faciēdo, sed Epūs fact⁹ facit opa Episcopi. Sic non opa fidei, faciūt fidem, sed fides, facit opera fidei. Sic nō opera gratiæ, faciunt gratiā, sed gratia facit opa gratiæ. Inde est, qd deus respicit primū ab Abel (in quo sibi placet.) & sic tandē ad opa. Hoc est qd vult Apl'us, qd sola fide iustificamur, non opibus, licet opera, iam iustificati nō omitramus. Et inde latius audeo dicere, qd lex iusto nō est posita, qd iam iustus ex fide, non eget lege, sed sua spē facit opa. Hinc loquēdi & intelligēdi modū in opibus suis submersi, nuncq; intelligūt sophistę huiusmōi. Nam qd Ro. ij. dicit, Non auditores legis, sed factores legis iustificabūtur, loquitur qd reputant iusti, non qd per opa iustificabūtur, atq; facere legem, est implere.

implere legem, qđ est credere in Christū. Quod autem Iacobus
Ap̄t̄ ep̄t̄a iduci, fides sine opib⁹ mortua est; primū s̄t̄l⁹ ep̄t̄e
ill⁹ longe est infra Ap̄t̄icam maiestātē, nec cum paulino vllō
modo comparand⁹. Deinde de fide viua loquit̄ Paulus. Nā fi-
des mortua nō ē fides, sed opinio. At vide theologos, hāc vnā
autoritatē mordicus tenent, nihil prorsus curantes, qđ tota alia
scriptura fidem sine opibus cōmendet, hic em̄ mos eorum est
vna abrepta oratiūcula textus, cōtra totā scripturā cornu erig-
gere. Debent ergo hī qui titulo theologiae insistantur, discere
primū quid esset fides & opa iuxta scripturas; ac nō mox dā-
nare quicquid cōtra suas opiniones inueteratas offendissent,
Qđ si populus his offēdit, suis impotent̄ infelicib⁹ studijs, qđ
populi nō docuerūt intelligere verba dei, & tropos scripturæ
necessarios ad salutē, Ip̄i autores sunt schandalorū huiusmodi,
Multo periculo p̄dicant̄ opa p̄ fide, Fides autē sine ope nullo
periculo p̄dicatur, p̄pterea qđ facilis est & p̄diuis populus in si-
dutiā opm̄, & opera facile p̄ponderat̄ fidei; vbi autē pura fides
recte docetur, sponte sua & sine periculo venient̄ opa, dū didi-
cerint, maiorē vim, imo totā in fide positam, quæ faciat opa.
Horror est intendere, qđ ignari sint etiā theologi, nedū populi
in cognitione fidei; quā p̄sentē, adeo ecclesia repleta est, in dā-
tia opm̄ externorū, vt Ch̄s de n̄ro tpe dixisse videatur, filius
hominis cū venerit, putas inueniet fidem ī terrarū. Breuiter. Cū
fides sit recta & bona opinio de deo. Opinio autē q̄libet per se
solam hominē trahit in opera, Nō est dubitandū, quin omnia
opera faciat, qui fidem habuerit. Si em̄ opinio & amor mulier-
is, non sinit esse ocio sum, sed sine lege & mḡo facit plura, qđ
postuletur, quō nō fides, multo magis idē prester. Mūdus re-
gitur solis opinionib⁹, & sola fide nō possit regi Christianus ē.
Deniq; quis docet sophisticas theologos, tot & tāta facere, pati,
cogitare, vitare, p̄ opinionib⁹ suis. Nōne sola affectio opinio-
nis suæ ē. Sed alias plura.

Tertius error impijssimus, qđ fidem nō tolli q̄libet crimine
dicit, cū fides sit iustitia, crimen autē contrariū iniustitia. At scio
qđ mihi cōmentū de fide infusa & acquisita obijciat, sed nūqđ
hoc est boni viri nedū theologi officium, scire alicuius p̄posi-
tionem esse veram, & tamē aliū sensum querere, quo eandem
garras esse falsam, & ita ad vocem & vocabuli equiuocationē
veritatem calumnieris. Qđ eximia vero theologia hęc est, vt
hęc, Canis est aīal latrabile, oppugnes & dicas; Cōtra, Canis ē
fidus celeste, cū scias certissimē canē ab illō alit̄ acceptū qđ abste.
F

Ista sophistica & odibilis duplicitas, seu rectius multiplicitas, cui non odiosa sit in Protheo, nedum in Theologo: Verum quoniam Eccius titulo prefixo contra nouam doctrinam disputare se dicit, intelligo eum per simplicitate theologica, non de alia fide loqui, quam ego locutus sum, alioquin non contra meam nouam doctrinam loqueretur, & titulus mentiretur, Ideo dico, quod sua haec contraria positio sit omnium quas uiderim unquam, hereticissima & impiissima, ut quae fidem solam iustificatricem, contra Paulum Apostolum & Euangelium Christi neget, & eam nullo crimine tolli affirmet. Deinde liberum arbitrium actu dominum contra scripturas defendit.

¶ CON: VIII.

Veritati & rationi contrarium est quidem, inuite morientes deficere in charitate, ideoque pati horrorem purgatorii, modo veritas & ratio sit idem, quod opinio theologistarum.

Haec nullum adhuc habet confutatorum, & de eadem multa Resolutorijs dixi, ne sim tedio, repetere nolo.

¶ CON: IX.

Animas in purgatorio esse certas de salute sua nec gratiam in eis augeri, scimus a Theologistis afferi, sed miramur doctissimos viros, quod huius fidei suae rationem nec stulte verisimile reddere possunt.

Hanc multis impetijt Eccius, sed nihil effecit, cum nullus hominum scire possit, quid cum animabus agatur in purgatorio, Haec ignorantiae professione, facile eludo omnem contrariam argumenta, quod nullus possit docere, quod nec vidit nec audiuit, nec in cor hominis ascendit. Opinari possimus de istis & similibus, quantum volumus, sed soli theologistis conuenit, ut quae opiniones sunt, periculosissimis fidei iactent. Ad argumenta vero, quorum casus est & una virtus illud, hic omne meritum compari, non illic. Respondi satis in resolutorio, nec ego eas mereri dixi, sed gratiam non augeri, & in statu merendi non esse eas, dixi nondum demonstratum esse, postquam fuerit demonstratum, cedam.

CON. X.

Meritū Christi esse thesaurū Ecclesie & sanctorū
meritis nos iuari, certū est, Esse aut̄ thesaurū in-
dulgentiarū, nemo nisi fēdus adulator, extrauagā-
tes a veritate, & fictę quędam Ecclesie praxes, aut
v̄sus simulant.

Hic forte propter illam declaratoriā Leoninam, addenda
sunt q̄dam h̄s, q̄ copiose in resolutionib⁹ dixi. Primo, quicquid
sit de extrauagante illa & declaratoria, certū est in manu Ecclesie,
aut Papę prorsus nō esse articulos fidei statuere, imo nec leges
morū seu honorū operū, qđ hęc om̄ia in sacris literis sint tra-
dita. Ideo reliquū est, vt articuloꝝ declarandoꝝ iā tūmō po-
testatē habeat, deinde ceremonias ordinare ad externā speciē
Ecclesie dei, quas rursus destituat, si pietatis ratio postulet.

Deinde in declarandis fidei articulis, oportet vt nō eos ad-
hibeat, qui humanis traditionib⁹, iuribus & opinionib⁹ sunt
exerciti, hī nihil boni declarabūt, sed theologos insigniter erus-
ditos, vitāq; probatos, vt & Iohan: Gerson censet. Non sicut
hodie erāt quidam pontificij adultores, q; sine literis, sine ra-
tione bonę vitę, pronunciant de capite suo, velut certi, q; spūs
sanctus eos regat. Fatemur Ecclesiam non deserī spū Christi, sed
Ecclesia ibi non intelligitur Papa & Cardinales, aut etiā Con-
ciliū, Ideo ponenda est ista stulta fiducia presentis spūs, securis-
tasq; pronuncianđi, & cū timore consultis sacris literis res, ge-
renda.

Secūdo dico, Q; merita Christi sunt spūs & vita, sunt gr̄a
& veritas, vt Ioh. i. Gr̄a & veritas per Ihesum Christū facta est,
cum aut̄ in nullius hominis potestate sit, gratiam & veritatem,
spiritū & vitam tribuere, Ideo nō poterit Papa vel Ecclesia me-
rita Christi dispensare, i. gratiam & veritatem, & hanc sententiā
ita teneo ac tenebo, etiā si angelus de celo, nedum Papa aliud
dixerit, Quandoquidē & vniuersa Ecclesia, omnesq; in vnū
doctores, negent, gratiam dei per hominē dari.

F ij

Q. si dixeris, applicare tñ pōt merita Christi, quo volēs.
Respondeo. Merita Christi sunt grā & veritas, siue dentur siue
vendantur, siue dispensent, siue applicent. Nō enī sūt aliud, q̄
merita Christi, in quocūq; eorū vsu, ideo sicut nec dare, ita nec
applicare ea pōt homo, dicas quid velis.

Rursum dices ministerialiter dat merita Christi, Hęc con-
cedo, sed non p indulgentijs, quia indulgentijs sunt contrarię
meritis Christi. Merita Christi sūt gratia & veritas, q̄ faciūt me-
liorem in spū, & sanctiorē eū qui consequitur. Indulgentijs vō
nihil boni conferūt in spū, sed remittūt bona spūs contra me-
rita Christi. Quare ipsi viderint sua verba & vsu suum, Ego,
salutē eorū reuerentia, dico q̄ vt verba sonant, Merita Christi
non esse posse thesaurū indulgentiarū, sed contra, thesaurū im-
positionū & penarū terendarū, oīo cōtraria indulgentijs.

Ideo fatēor ea conferri ministerialiter in absolutione culpe,
ibi enī res spūs agitur, ibi merita Christi operant ad verbū sa-
cerdotis, si credat peccator, alias nequa q̄.

Quare declaratoriā illā nō damno, sed suo sensu eam re-
linquo. Si autē aptata fuerit, vt contra p̄dicta militet, respuo &
postulo, vt reddatur ratio dictorū. Deinde ostendatur p̄tās fa-
ciendi articulos fidei, aut p̄feratur pbata reuelatio, nudis ver-
bis prohibet me Paulus credere.

CON: XI.

Dicere indulgentias esse bonū Christiano, est in-
sanire sunt enī verissime operis boni vitium & im-
probare indulgentias, debet Christianus ob abu-
sum, quia dñs dicit, propter me deleo iniquitates
tuas non propter pecunias.

Propheta ps xliij. appellat, insanias falsas hoīm doctrinas,
quibus colitur deus, contēpro eius mandato, q̄to magis insa-
niūt hī, qui cū indulgentijs sint remissiones bonorū operū, &
salubriū penarū, audeant hęc bona p̄ferri Christiano, cuius
bona sunt, esse plenum bonis operib⁹ & penis crucis, imagine
dñi sui Christi.

Deinde semper sunt vitium opis, dum non daretur id quod
datur, nisi indulgentias scirent reddendas, ita propter malum
suum, seu minus bonum, faciunt bonum suum, vbi certū est,
quod non queritur deus, sed ipse homo.

Tenta & videbis me verū dicere, Nā in Italia vbi gratis sunt indulgentiæ passim expositæ, nemo eos curat, In Germania contra, nisi des, eas nemo tibi dabit, ita mirum est ingenium indulgentiarum, quod aliter in Italia, aliter in Germania regnât.

Hanc propositionem Iohan: Eccius Lipsiæ impugnavit, sed ita, ut in sibi pene ierint uniuersæ indulgentiæ, neque ipse enim visus est eas magnifacere, atque utinam iam diu sic fuissent commensurate, sicut ab Eccio nostro sunt commendatæ, minus rapinarum & spoliatorum Romana avaritia tulisset e Germania, tum non ita irrisissent Germanorum barbaram ruditatem Romanenses populorum illusores, Cætera in resolutorio.

CON: XII.

Papam posse remittere omnem penam pro peccatis debitam huius & future vite, & quod indulgentiæ pro sunt non criminosis, somniat secure indoctissimi sophistæ & pestiferi adulescentes, non tamen vel nutu possunt ostendere.

Et hanc nemo aggressus adhuc, quem viderim propter propositionis Ecclesianæ ventum, ad quem non est secuta pluuia.

Verum quia & hæc est contra nouissimam declaratoriam, quæ dicit, Ecclesiam remittere poenas pro peccatis secundum iustitiam diuinam requisitas. Hic dico.

Sæpius dixi, Ecclesiam nihil posse contra iustitiam diuinam propter orationem, nisi equiuoce iustitiam diuinam accipias.

Nam mihi nullum dubium est, penas quas Ecclesia requirit a peccatore, simul requiri a iustitia diuina, per pactum quem fecit cum Ecclesia dicens, Quodcumque ligaueris super terram, ligatum erit & in caelis. Vbi clare dicit ligari apud se, quod in Ecclesia ligatum est & ita consonat iustitia Ecclesie & dei super peccatore. Verum hoc modo non habet usus loquendi, quod per iustitiam diuinam intelligit aliam seorsum extra pactum iustitiam dei, secundum quam Ecclesia non imposuit aut imponit. De hoc, dico, si declaratoria loquatur, non ei credam. Sinam tamen esse opinionem, sicut & sumpra est ex opinionibus. Nam ut dixi, nouos fidei articulos non recipio a quocumque statuant, nisi assit probata reuelatio. Nec declaratoriam articuli cuiuscumque, nisi per diuinas scripturas declarauerit. Quorum ne syllabam quidem habet ista declaratoria Iuristica magis quam Theologica.

An hic mihi obstrepūt, magnam & infallibilem esse autoritatem Eccl'ie, quę spiritu sancto, regatur. Deniq; iuxta Aug. Euangelio nō crederem, nisi Eccl'ie crederē. Hic sane, nouū pelagus disputatiōis nauigandū est.

Dico sicut paulo ante dixi, magnā & infallibilem esse Eccl'ie autoritatē, q̄ spiritu Christi regatur, pleno corde cōfiteor. Sed si iriſperditis q̄busdam & assentatoribus Theologis, debemus hanc intelligentiam, q̄ Eccl'ia ih̄i pro notarijs & penitentiarijs aut magistris pallacij papę accipit (Nā ipsi pontifices, raro has res curant) cū de vniuersali Eccl'ia tota loquat̄, non de Romanę Eccl'ie quadā parua & nonnūq̄ vilissima parte. Et inde habemus etiam bullas & definitiones ex vrbe dignas tali Ecclesia

Ad autoritatem Aug. dico primū.

Esse eius vulgatā quorundā sententiam hanc. Euangelio non crederem, nisi Eccl'ie crederem, id est, plus credo Eccl'ie q̄ Euangelio. Et q̄ hęc eorū sententia, ex eo patet, q̄ Papę hinc tribuunt autoritatē interpretandę scripturę, soli etiā Deinde eā opponūt om̄ibus, quos audiūt vel dubitare vel reluctari pōſſicum vel literis vel factis.

Qua sententiā, nec Lucifer ipse, nec oēs heretici simul sumpti, damnatiore, imo nec similem impietatē cogitauerūt. Nam hinc sequit̄ Papam & Notarios pallacij esse supra Euangelium ac p̄ hoc supra deum, cū lucifer solum equalis deo esse conat⁹ fuerit. Qua sapia noua, Papā nobis hōiem illū statuūt, de quo dicit Paulus, Qui extollit̄ supra omne, q̄ colitur aut q̄ dicitur de⁹, Eccl'ia enim creatura est Euāgelij, incompatibiliter minor ipso, sicut ait iacobus, volūtarię genuit nos verbo veritatis suę. Et Paulus, p̄ Euangelij, ego vos genui. Vnde idem verbum, vocat⁹ uterus & vulua dei, Isa. xlvi. Qui gestamini i utero meo & portamini in vulua mea, quia scz ex deo nascimur & portamur verbo virtutis suę

Si hoc voluisset b̄tus Aug. sicut ei innocentiſſimo imponunt, Quis nō Augustini mallet nunq̄ audiuisse nomen? Igitur ad fontem eundē est, Scribit em̄ b̄tus Aug. cōtra Epistolam fundamētū Manicheorū, nō Vincetij (vt illi dicūt) cap. v. ades studiosi sunt tum librorū tum verborum, vt nec ad originē, nec ad sensum curēt pedem mouere, deniq; verba Aug. quę sic habent, Euangelio nō crederem, nisi me Eccl'ie cōmōſueret autoritas. Illi thraſones, sic credunt, Euangelio nō crederem, nisi crederem Ecclesię. Inde nihil mirū, si tantū sit laboſ

ratū in huius dicti intelligentia, & tot sensuū riuulos inde du-
ctos, Iustus em̄ labor is est, vt multis torqueant̄ interpretatio-
nibus, qui librū & autorē non dignant̄ lectiōe, sed de suis capitū-
bus diuinare conant̄, vnde libet decerpis deprauatisq; dictis,
intelligentiam.

Primū, familiaris tropus est b̄i Aug. dicere, se esse commo-
tum huius vel hui⁹ autoritate, sic em̄ lib. i. Retra. Postea cū le-
giss̄em nonnullos diuinorū eloquiorū tractatores, quorū me-
moueret autoritas &c.

Secūdo, Ecclesiam hoc loco, nec Papam, nec Romā acci-
pit, sed per totū orbem diffusam vniuersalē Eccliam, vt mox
ibidē secutus dicit, Euāgelio em̄ Catholicis p̄dicantib⁹ credidī.

Est ergo argumentū scop⁹ & summa B. Aug. eo loco, eius
modi, vobis Manicheis nō credo, quare? quia in Euāgelio ni-
hil de vobis lego. Cum aut̄ Catholici vos per totum mundū
deestent̄, Euāgelium aut̄ cōmendent mihi, & cōstanter vbiq; p̄-
dicent, Euāgelio autem nō credidiss̄em, nisi totus orbis tam
cōcorditer docens, hac autoritate sua me moueret ad creden-
dum, si m̄ eadē autoritate moueor ad vobis nō credēdū, q̄a ni-
hil de vobis lego in Euāgelio, cui motus autoritate totius or-
bis credo. Ex quibus clarum est Augustinū hoc velle, posse
scz probari tāto omnīū cōsensu, Euāgelium & Eccliam, & im-
probari hereses contrarias tantæ multitudini, presertim vbi n̄,
cum qbus agitur, libros acceptat, ex quibus id probatur.

Hunc esse sensum b̄i Aug. patebit qbuslibet, qui p̄cedētia
& sequētia conferūt & scopū Aug. obseruant, frustra Gerson,
frustra Mayron, frustra & alij, hoc de primitiua Ecclia, alij de
Ecclia cū Christo deo incluso intelligūt. Nam & lib. cōfessi-
ōnum idem dicit, se nō leuiter motū ad Christi fidem, q̄ vide-
ret factis literis, a deo tantam esse datam autoritatem, q̄ toto
orbe haberentur in summo autoritatis fastigio. Sic hic dicit se
motū tanto per orbem populo in Euāgelium consentiēte, in
quo tū nihil inuenisset de Manicheis, ideo non posse se Mani-
cheis credere, quos illi deestarent̄, quos Euāgelium videbat ita
recipere, vt eorū moueret autoritas ad credēdū hoc esse Euāge-
liū. Nec hoc ergo recte dicit, q̄ approbante Ecclia Euāgelium
noscat̄ cū de approbatione Aug. nihil dicat, presertim si Ro-
mā Eccliam intelligas, sed de multitudine totius orbis, q̄ res nō le-
uis est autoritatis, cū sine d̄i maximo miraculo fieri, tot resistē-
tibus tyrānus, tot morientibus Christianis, nō potuisset, vt Euā-
gelium sic maneret & cresceret. Si em̄ hoc non vidisset fieri, Euan-
gelium sic maneret & cresceret.

gelio nō crederet. Quid hoc? An non crederes etiā si totius orbis infantiat cōtra Euangeliū: Dixi ergo, q̄ magis loquit̄ de cō- uincendis hereticis & pbanda fide catholica, (hoc em̄ tunc agebat,) q̄ de sua ppria fide, quē non vllorū autoritate, sed spiritu solo dei oritur in corde, licet per verbū & exemplū moueatur homo ad eam, Sed quia hereticis hoc exemplo p̄ fide fortiter resistitur, q. d. fides, quam habeo in Euangeliū, nō possem ita tueri cōtra vos, nisi Eccl̄ie ista moueret autoritas, Et est simile, sicut deo non credidissem, nisi Paulo predicanti credidissem, quia fides non nisi ex auditu. Quō enim credent ei, quem nō audierūt: Ita pbatio fidei non nisi ab exemplo totius Eccl̄ie per orbem, quō enim psuadebit etiam si solus fortissime credat, nisi p̄ferat & aliorū exemplū & hoc q̄ poterit potētissimū.

Igit̄ non crederem, necessario intelligit̄, id est non possem psuaderi & psuadere ad credendū, alioquin falsissime diceret cū solus spiritus sanctus faciat credere quēq̄. Atq; iterū simile esto, Iohan. dicit, Qui nō diligit̄ fratrem, quem videt, deum quō potest diligere quē nō videt: cū sit impossibile fratrem diligē, nisi in deo prius dilecto. Est ergo sensus, non pbatur diligere deū quem non videt, q̄ non ostendit se diligere fratrem quē videt. Vides ergo q̄ longe abierint ab Aug. qui hūc tropū nō obseruauerūt & q̄ inepte ad Ro. pontificē & Eccl̄iam Ro. ista directa sint.

Dicis iterū, Christus rogauit pro Petro dicens, vt nō deficiat fides tua. Si deficere accipit̄ latino tropo, manifestū est Petri fidem defecisse, qm̄ cecidit negato Christo. Quare Petri fides tum nō in Petro, sed in virgine Maria mansit, & in latrone dextro orta est. Eadem enim est Petri fides, q̄ omiū, sicut Aug. de trinitate dicit, lib. i. Hęc mea fides est, qm̄ hęc catholica fides est. Atq; hoc modo fides Petri nihil ad Ro. Eccl̄iam, q̄ sensus est, Fidem Christi (quæ totius Eccl̄ie est,) quæ tunc in Petro fuit, nunq̄ defecturam.

Si aut̄ hebreo tropo deficere accipit̄, pro siniri a cpenit̄ cessare, nec aliq̄n repari, clarū est Petri fidē cecidisse q̄ dem, sed nō defecisse, quia reuersa est a lapsu, verū ex hac personali fide, nihil pro vllō Episcopo inferi, nec aliqd ad successorem p̄tinet de hac fide, quātū verborū proprietates facit.

¶ CON: XIII.

Romanā Ecclesiā esse om̄ibus alijs superiorem,

probatuꝛ ex frigidiff. Ro: Pon: decretis, intra. cccc.
annos natis, contra quę sunt hiftorie approbatę
Mc. annorũ textus ſcripturę diuinę, & decretum
Concilij Niceni omnium ſacratiffimi.

Hanc edicta reſolutione aliquanto declarauĩ, plura dicturus
futuris aduerſarijs. Interim, quia ſcãdaloſa eſt ppoſitio in au
ribus pteratis, id eſt inuidię & ſuperbię. pauca iterũ ne nuda p
deat, addam, pro quo, primũ probo, quãlibet ciuitatem has
bere debere Epifcopũ pprum iure diuino, qđ ex Paulo, titũ.
oſtendo dicẽte, huius rei gratia reliqui te Crete, vt qđ deſent cor
rigas & cõſtituas pſ byteros per ciuitates, ſicut ergo diſpoſui ti
bi. Hoſ autẽ pſ byteros eſſe Epõs, teſtat Hiero. & textus ſequẽs
oſtendit. dicẽs oportet em Epõm eſſe reprehẽſibilem &c. Sed &
B. Aug. Ep̃la. xxxix. ad Hiero. Epõm deſcripturus rõem addit &
dicit. Erat em Ciuitas, q. d. non erat ſimplex pſ byter ſed Epõs,
de quo loquor, quia erat ciuitas cui p̃erat.

Secundo ſuppono.

Chriſtũ habere, aut aliqũ habuiſſe Chriſtianos in omĩ ter
mino terrę, vt in extrema parte Indię & Aethiopię & alijs ſimi
libus iuxta pſal. ij. Poſſeſſionẽ tuã terminoſ terre, & lxxi. do
minabit a mari vſq; ad mare, & a flumine vſq; ad terminos or
bis terrarum.

Tertio ſuppono.

Fideles Chriſtiani poſſe eſſe perfectos, & pauperes reliãtis
omibus ſuis rebus, ita vt nihil proprij habeant.

Tunc arguo.

Dentur hij fideles in extremo aliquo termino terrę, pfecti
& pauperes, credis ne Chriſtũ, qui legẽ ſuã voluit eſſe ſuauẽ,
voluiſſe vter tantũ iter, tantis ſumptib; fideles ſui Epifcopũ
e Roma palliatũ & confirmatũ acciperent: Nã hinc vere plus
impoſuiſſet oneris Ecdię ſuę, qđ vn. p̃ impoſuit ſynagogę.
Quin coegiffet eos, paupertati Euãgelicę renũciare & cõtemp
to p̃cepto ei; curã habere & ſollicitos eẽ, quõ diuitias & ſump
tos coaceruarẽt, quo pallia & cõfirmatiões impetrare poſſent.
Nam ſi eſt ius diuinũ Epifcopos omes e Roma accipere, Non
licet hoc vllõ vel loci vel rerũ caſu infringere, ac per hoc infrin
gere oportet aliu diũs diuinũ, ſc; ne ſolliciti ſint de crãſino,
vt Mat. vi. docet. Impoſſibile eſt em a tot ſinibus terrę, tantũ
iter cõficere ab ijs, q; iuxta Euãgelium ſolliciti non ſunt de cras

fitino, non enim habebunt sumptus.

Si dices, pōt Ro: Pontifex committere vicinis Ep̄is p̄tatem suam. Respondeo, tūc non erit ius diuinū ex vrbe Roma Ep̄o opterere, quia ius diuinū nō pōt mutari aut transferri in aliū, ab eo cuius est, & cur nō hodie q̄q; primatibus non conferri hanc p̄tatem? Quid em̄ hīc obstat, nisi detrimentū lucri & glorie?

Sed finge aliquā Ecclesiā ab hostibus captā, vt non possit ad Romā mittere p̄ Ep̄o. Quid hic faciet? si ē ius diuinū, captiuitas nō excusat, ius em̄ diuinū est nulli rei alligatū, sed super om̄ia in oib; seruandū, si dicitur sufficit votū mittendi, dico, Cur nō & in alijs Ep̄iscopatib; hoc votū sufficit, qui exhausti sunt, & tam longe a Roma positi, vt magno suo detrimento (cōtra charitatē) Ep̄m emere cogantur?

Secūdo. Sequit̄ ex verbo Pauli, quo cuilibet ciuitati Ep̄m tribuit (qui nūc plebani dicuntur) Ep̄os, patriarchas, primates, qui hodie sunt esse iuris humani tm̄, quod & decreta indicant, q̄bus Ro: Pōtiffices sibi tribuūt om̄m Ecclesiā & dignitatū cōstitutionē, atq; ita iure diuino, Papa nulli ē superior oīno, aut solis plebanis superior est. Ceteris medijs ac maioribus suo iure & vsu superior est, q̄ & Cardinalibus, Arc̄ vt Plebanus alteri non presert̄ iure diuino, ita nec vllus Ep̄iscopus vlli Ep̄o, Om̄ia enim hęc per Eccl̄iam ordinata sunt.

Ex quo vlt̄erius sequit̄, q̄ cum vnus Ro: Ep̄us, non possit om̄m parochiarū curam habere, q̄bus solis est superior iure diuino si superior est, vt dixi, non esse credendū, q̄ Christus ad impossibile eū voluerit iure diuino astringi, ac p̄ hoc nec iure diuino superiorē esse om̄ibus. Q. si nō om̄ibus, eadē ratione, nulli particulariter, ac sic om̄es omniū ciuitatū Ep̄iscopi & quales iure diuino sunt.

Iam q̄d in principio egimus, Conciliū Constantiense determinauit, conciliū esse supra Papā, sicut & huius determinationis vsū ibidē seruauit, deponendo & statuēdo Papā. Ac si in iure diuino Papa om̄ibus superior. Conciliū, hęc sim̄ & fecit & definiuit, quia hęceticū est, diuinū ius damnare & contrariū statuere.

Q. si dixeris, Cōciliū nō Papā, sed hominē dat vel aufert, papatu semper manente. Respōdeo, hoc est ridiculū & insullū cōmentū. Sequitur em̄, q̄ nō papā vt papam, sed hominem tantū deponit, ergo papa depositus papa erit, quia manet idē qui prius, cū in eius papatū nihil sit actū. Quid in orer? Non in hominē agit, sed in papā vt papā, quia administratio nō ei

auffert tãq̃ habens præter tradendę administrationis, nõ secus
q̃ papa ip̃e Ep̃m statuit, vbi vtiq̃ nõ hominẽ vt hominẽ, sed
Ep̃m vt ep̃m statuit, cõferens ei administratiõis ius. Alioquin
& hic dicit, Nõ Ep̃m statui aut Pontif, sed hominẽ episcopatui
manente. Has laruas inuenerũt, dũ ep̃atũ nõ officij, sed digni-
tatis vocabulũ (nescio in q̃ vlti reali latentis) fecerũt.

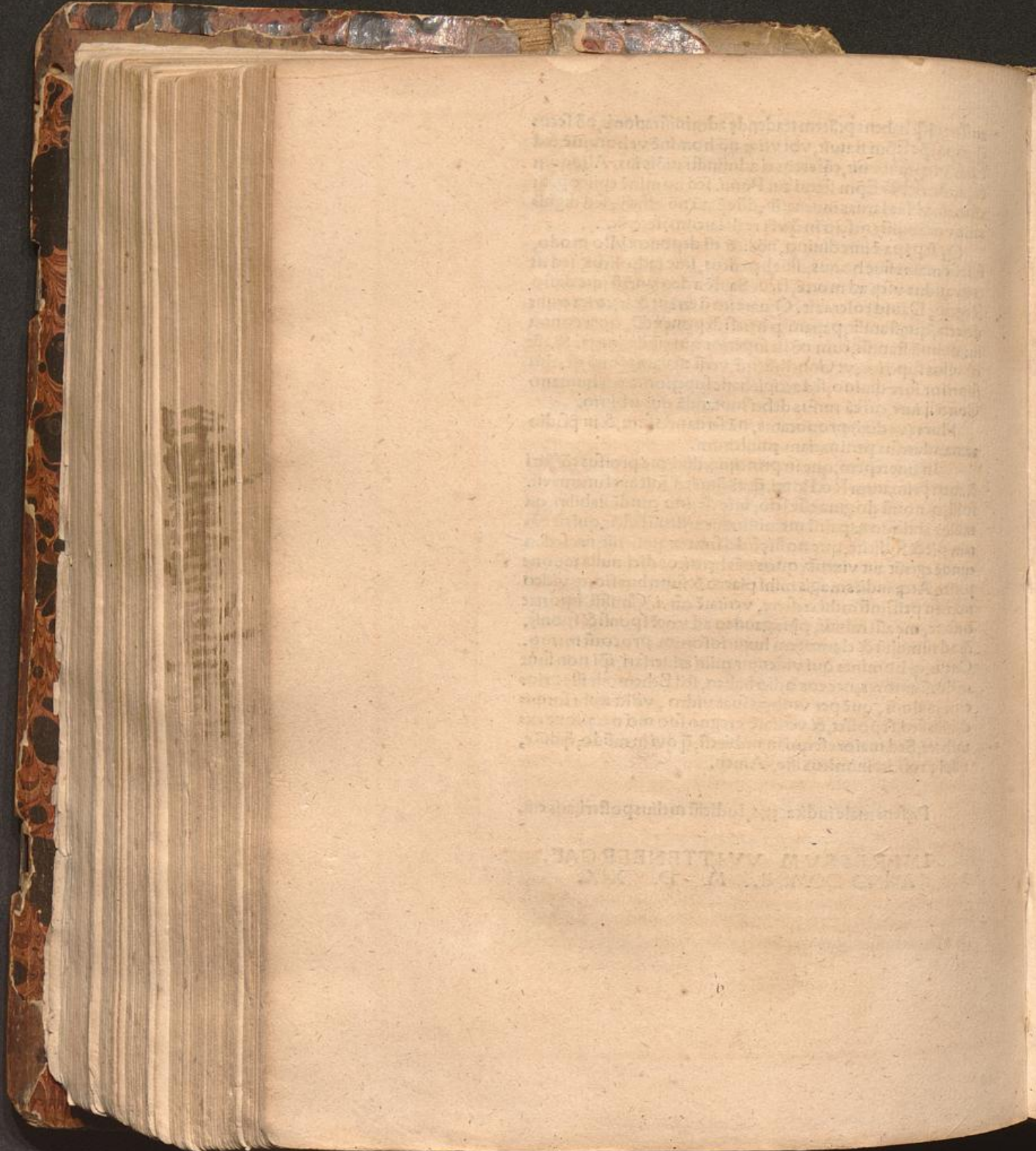
Q̃ si papa ẽ iure diuino, nõ licet eũ deponere vllõ modo,
siue sit malus siue bonus, siue hęreticus, siue catholicus, sed est
tolerandus vsq̃ ad mortẽ, sicut Saulẽ a deo vnũ iure diuino
Regem, Dauid tolerauit. Quare iterũ errant & hęretica erunt
decreta, quę statuũt, papam p̃ hęresi deponendũ, quia contra
ius diuinũ statuũt, cum nõ sit superior qui eũ deponat. Si autẽ
est vllus superior, vt Conciliũ (qđ verũ est) iam ip̃e nõ est oim
superior iure diuino, sed accipit hanc superioritatem humano
Conciliij iure, cui eã rursus debet mutandã eius arbitrio.

Plura (vt dixi) prouocatus, nã seruanda sunt, & in p̃sidio
arma aduersus pertinaciam ęmulorum.

In fine repeto, quę in principio dixi, me profus cõfiteri
& tteri primatum Ro. Pontif. q̃tus q̃tus est, fuit aut futurus est.
solũ, q̃ nouũ dogma esse scio, iure diuino eundẽ stabiliri, q̃a
nullus antiquoꝝ patrũ meminit eius articuli fidei, qui tñ oia
tam pie & sollicitę, quę nostrę fidei sunt exquisierũt, nec scđm
eundẽ egerũt aut vixerũt, quos oēs hęreticos dici nulla ratione
patiar. Atq̃ indies magis mihi placeo & superbus fio, q̃ video
nomen pessimũ mihi crescere, veritatẽ em̃ .i. Christũ oportet
crescere, me autẽ minui, plus gaudeo ad vocẽ sponsi & sponsę,
q̃ ad tumultũ & clamorem luxuriosorum procorũ metuo.
Certus, q̃ homines qui videntur mihi aduersari, ip̃i non sunt
malorũ autores, nec eos odio habeo, sed Behemoth ille prin-
ceps malorũ, quẽ per vmbas suas video, vellet mihi formis-
dabilis fieri, si posset, & veritatẽ e regno suo mei occasione ex-
turbare, Sed maior est qui in nobis est, q̃ qui in mũdo, q̃ duce,
nihil proficiet inimicus iste, Amen.

Pręsens male iudicat ętas, Iudicũ melius posteritatis erit.

IMPRESSVM VVITTENBERGAE,
ANNO DOMINI. M. D. XIX.

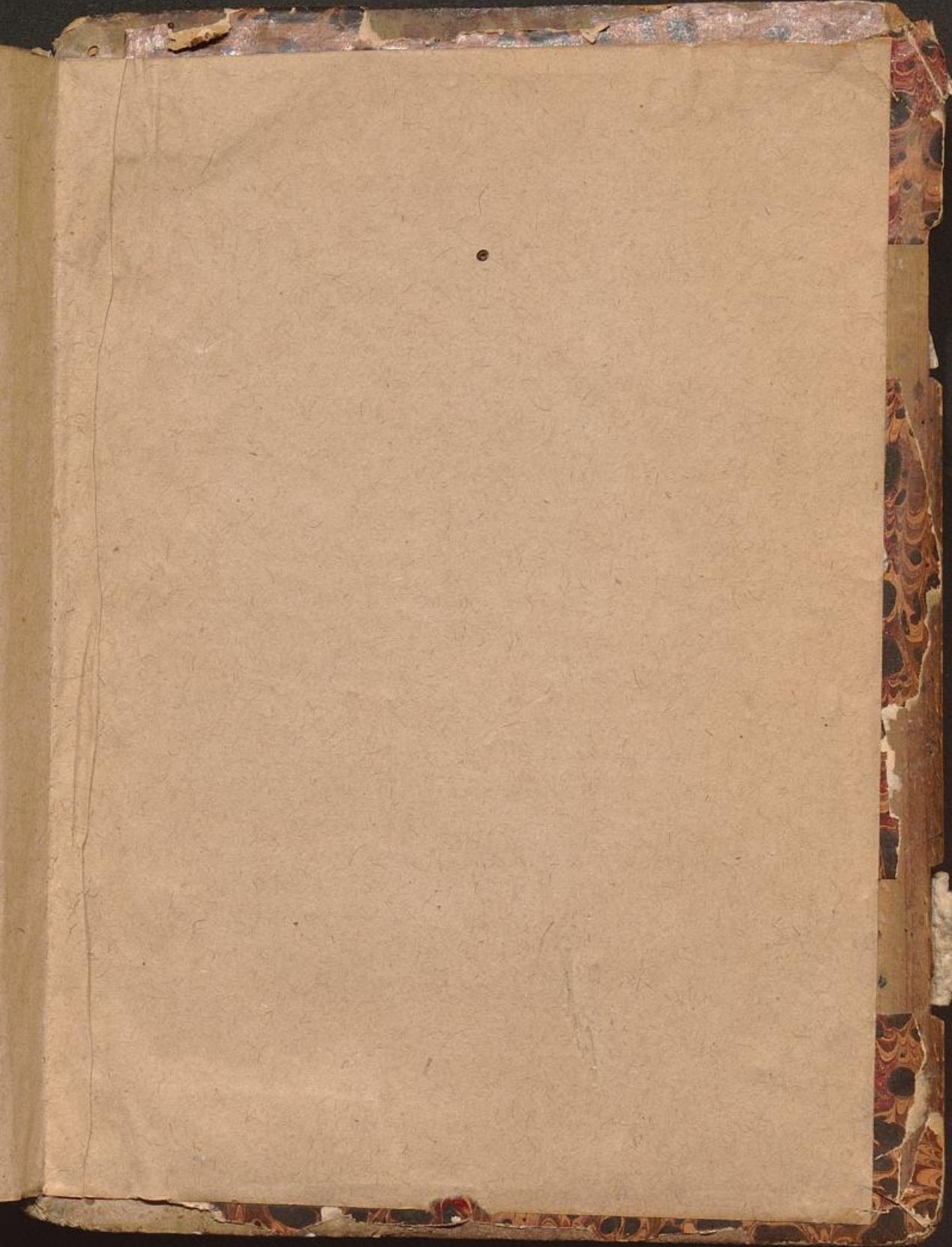

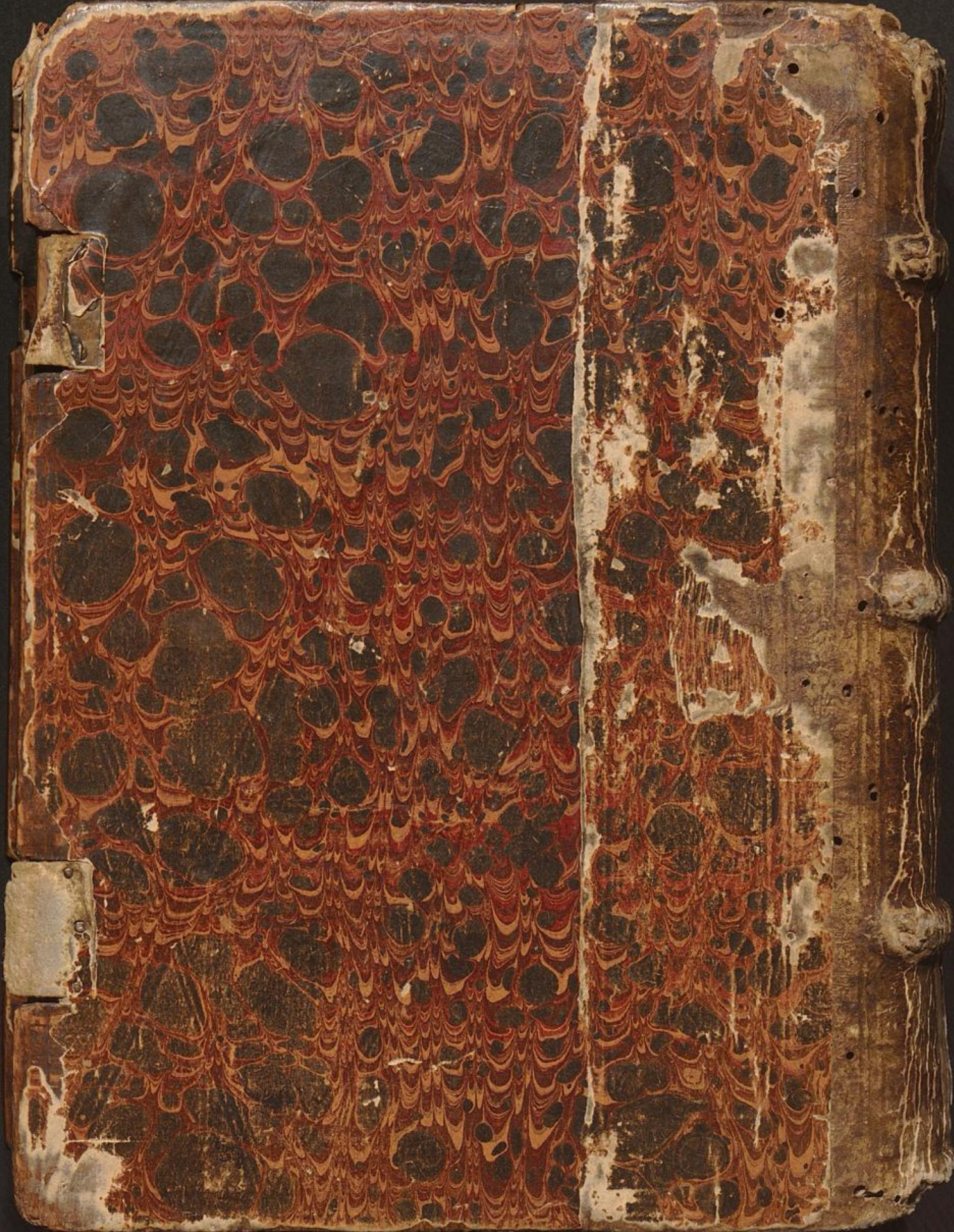
Faint, illegible text in German script, likely a historical document or manuscript. The text is arranged in several paragraphs, though the individual words are difficult to discern due to fading and the age of the paper.

Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly a signature or a date. The text is too faded to be accurately transcribed.

abu
imus,
ddens
li, om
& ad
nostra
er cele
no die
o pre
vi, ve
ter &
ialiter
uillere
no tā
aliter
adire
te nro
sq̄ cū
Deca
reuter
tudi
Acta
& die
Ma
ecce
testis
ubert
dige

Do
leurs

Th
6116